ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија 40.00 ATS, Шведска 28.00 SEK, Македонија 65.00 ДЕН, Словенија 250 SIT, Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00 HRK, БиХ 2.00 КМ, Грчка 750 GRD, 2.00 ЦГ DEM

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

4.50

7. 9. 2001. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIII • ЦЕНА 40 ДИНАРА • БРОЈ 2587

НЛО

ТАЈНА ЂАВОЛОВОГ ГРОБА

ШПИЈУНАЖИ

СВЕ О КЉУЧ ЈЕ У КЉУЧУ!

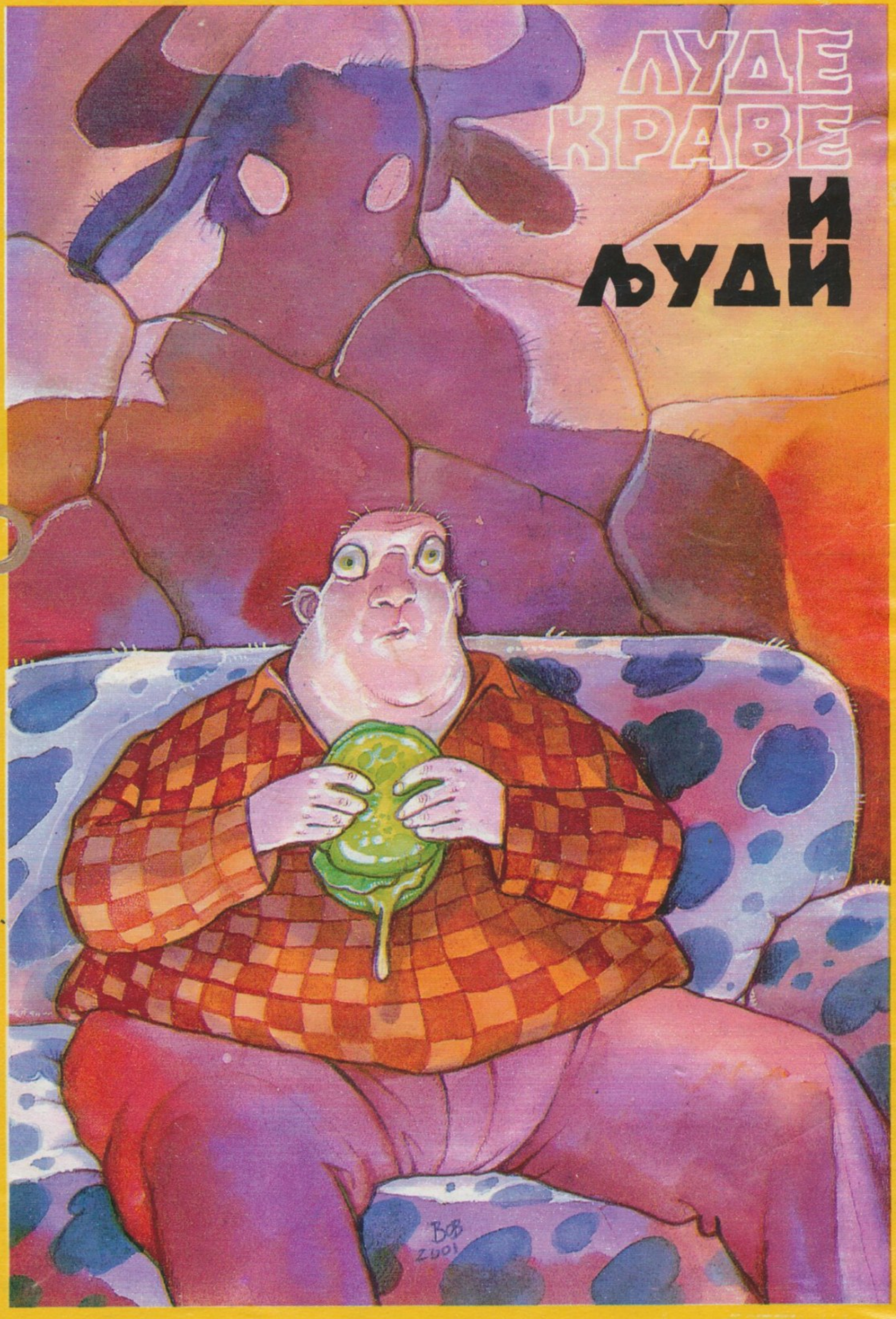

ТЕОТИУАКАН
град богова

ГАЛАПАГОС

ЖИВОТИЊСКИ РАЈ

За све од 7 до 107

Ђирдеф

Веровали или не!

ЕНГЛЕСКА КРАЉИЦА Викторија

ГРАШАК ЈЕ ЈЕЛА НАЈЧЕШЋЕ НОЖЕМ.

52003 „ТРБУШЊАКА" ЗА 32 САТА И 17 МИНУТА, 30000 СКЛЕКОВА ЗА 7 САТИ И 1301З ЧУЧЊЕВА ЗА 5 САТИ И 45 МИНУТА

УРАДИО ЈЕ СТИВ СОКОЛ ИЗ САН ХОЗЕА У КАЛИФОРНИЈИ.

50 ДОЛАРА КОРЊАЧИ

ОСТАВИЛА ЈЕ У НАСЛЕДСТВО ДОРОТИ ДАФИН ИЗ ХАЛА У ЕНГЛЕСКОЈ.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

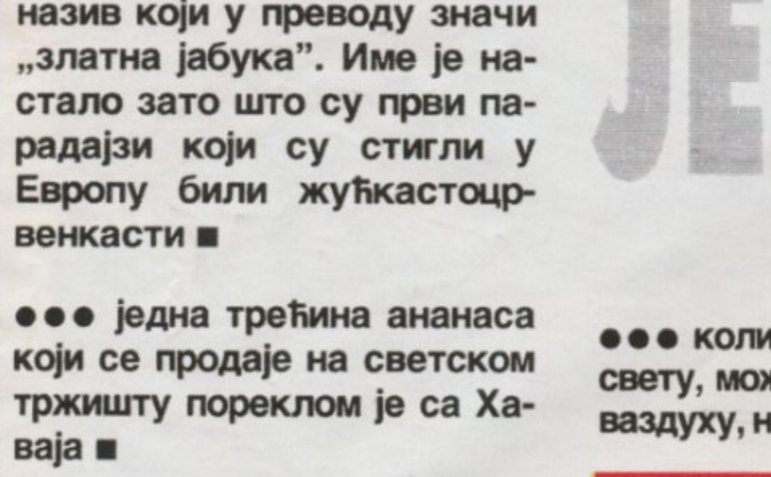
●●● парадајз се на италијанском зове „помодоро", назив који у преводу значи „златна јабука". Име је настало зато што су први парадајзи који су стигли у Европу били жућкастоцрвенкасти ■

●●● једна трећина ананаса који се продаје на светском тржишту пореклом је са Хаваја ■

●●● пчеле треба да прелете 40.000 километара да би сакупиле нектар за само један килограм меда ■

●●● колибри, најмања птица на свету, може не само да лебди у ваздуху, него и да лети уназад ■

●●● мишје млеко, које се користи у медицини, најскупље је млеко на свету. Један литар стаје 50.000 DEM. Литар ове драгоцене течности даје 4000 мишица ■

●●● у крзну пољских мишева има бува, али и ситних буба. Пошто им је тесно, удружене бубе истерују буве ■

●●● „Бејвоч" (Чувари плаже), серија популарна почетком деведесетих, најгледанија је серија у свету. Сваке сезоне глумци „Бејвоча" трошили су по 150 килограма шминке за тело и по 230 литара заштитних течности за сунчање ■

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

СРЕТЕЊЕ

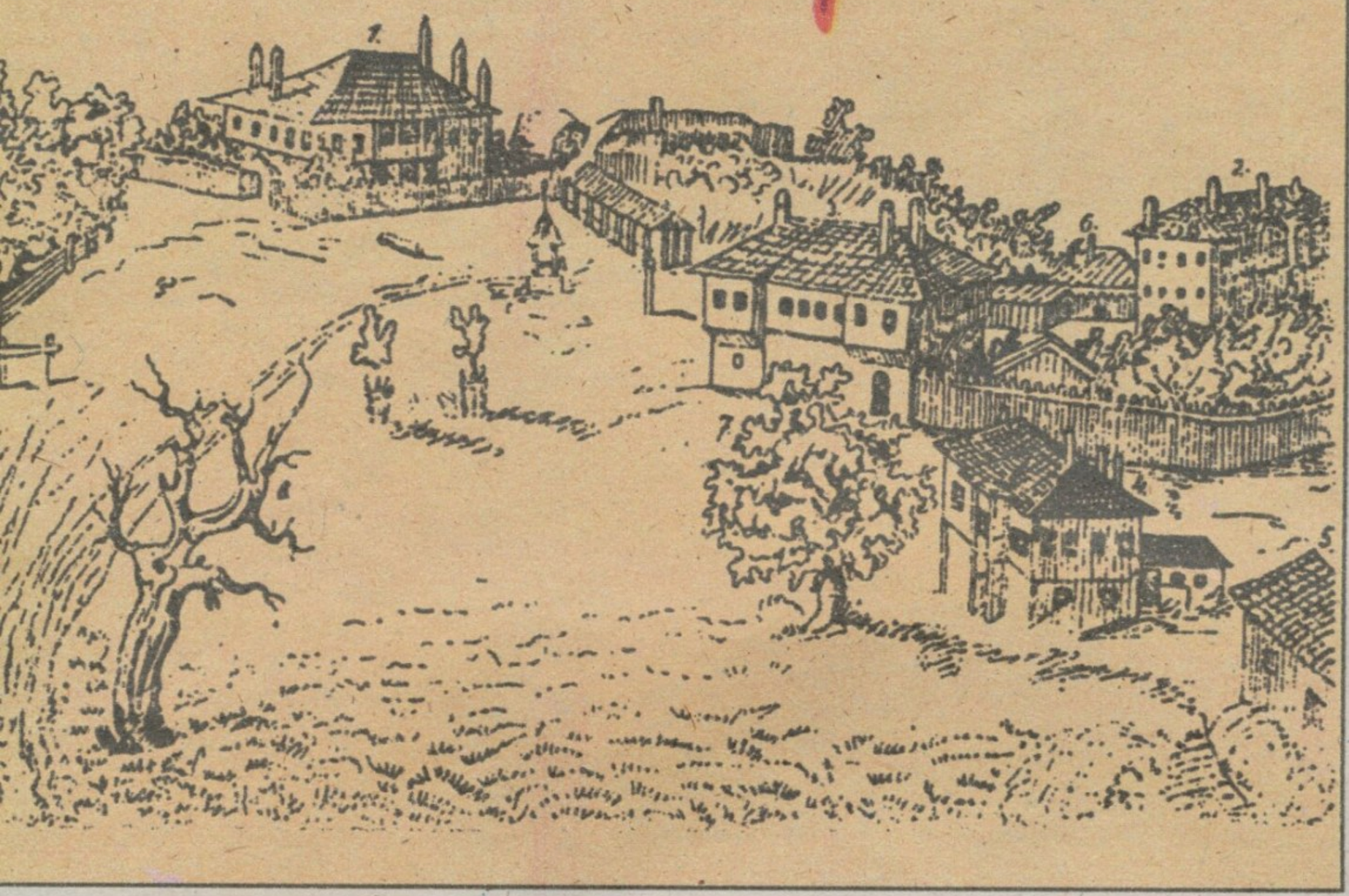
НОВИ СРПСКИ ДРЖАВНИ ПРАЗНИК

ДЖАВА НА ЛИВ

Народна скупштина Србије одлучила је да, поред Божића и Ускрса, Република слави и дан када је донесен први српски устав

Први српски устав донесен је на Сретење, празник који Црква слави 2. фебруара по старом или 15. фебруара по новом календару.

Те 1835. године на Сретење стегла зима, чини се лућа него ранијих дана, али то народу није сметало да се окупи у приличном броју. Једни кажу да је било две до три хиљаде људи, други процењују да се тог дана на Кнежевој ливади у Крагујевцу слегло и више народа.

Двор кнеза Милоша у Крагујевцу (цртеж из 1837. године)

Цвокоћући од хладноће људи су чекали да се обзнани први српски устав чиме би се стало на пут самовољи кнеза Милоша, али нарочито нахијским кнезовима који су од несрећног народа узимали порез како су и колико хтели.

Попусти – затегни!

Додуше, после Другог устанка установљена је Народна канцеларија као највиши орган самоуправе српског народа пред турским властима у Србији, нарочито у Београду где јој је било седиште, али кнез Милош нимало се није обазирао на Народну канцеларију, поготову на њеног надзиратеља Петра Молера. Током 1816. године из Канцеларије се, у знак побуне, повукао Вујица Вулићевић, а Петар Молер и Павле Цукић по Милошевом налогу – убијени су. Народна канцеларија изгубила је значај.

Незадовољство народа у Србији све више је расло, бурни политички догађаји су се смењивали, а кнез Милош и даље је владао на начин омиљен у политици: попусти – затегни!..

Милош се држао, али почеле су буне – најпре 1817. буна угледног кнеза Симе Марковића којој су приступили виђени Срби, затим, 1825. године, Ђакова буна, следеће године Чарапићева... И ко зна докле би се стигло да Русија и Турска нису то пресекле јер им није одговарао немир на Балкану. Како је кнез Милош означен као главно извориште невоља, било је неопходно да се у Србији донесе врховни акт којим се ограничава самовоља кнеза Милоша, да се одвоје извршна, судска и законодавна власт и да се тачно утврди њихова надлежност.

Да нам после не заседне...

У игри је била и Аустрија чији интереси у Србији такође нису били занемарљиви.

Највиши правни акт сваке земље је устав, те је све описано морало коначно „да се догоди" и Србима. Управо тај тренутак имала је у виду данашња Народна скупштина Србије када је на својој седници одржаној 9. јула ове, 2001. године одлучила да дан доношења Сретењског устава, првог устава у Срба,

прогласи државним празником.

Али, кнез Милош је наумио да донесе устав који би њему одговарао. У „законодателну комисију" поставио је себи одане људе: Вука Караџића, Симу Спому, Стевана Радичевића и Лазу Зубана.

Цео текст закона осмислио је и до детаља написао Димитрије Давидовић, у то време кнежев секретар, а непосредан повод за писање устава била је Милетина буна. Када ју је угушио, Милош је позвао Давидовића и строго му рекао:

– Кумашине, дедер напиши устав за Србију, али добро гледај шта ћеш написати! Ти већ знаш какве хале зијају на нас. Немој да нам тај устав донесе нову главобољу!

– Господару – одговорио је Давидовић – ви у својој земљи можете постављати законе какве хоћете! У то вам се нико споља не може мешати!

...ДИ

– Кумашине, знам ја то! Да је то јахати коња, не бих ја тебе ни питао. Него, ту треба писати и написати некако тако да се и ми помогнемо и да се други не љуте! Зато ја теби опет велим: добро гледајте да нам после не заседне!

Када је устав завршен и усвојен на Народној скупштини о Сретењу, опет ће кнез Давидовићу:

– Немојте много труковати тог устава, може нам се о главу обити!

Давидовић га није послушао, већ је Устав штампао у приличном броју примерака.

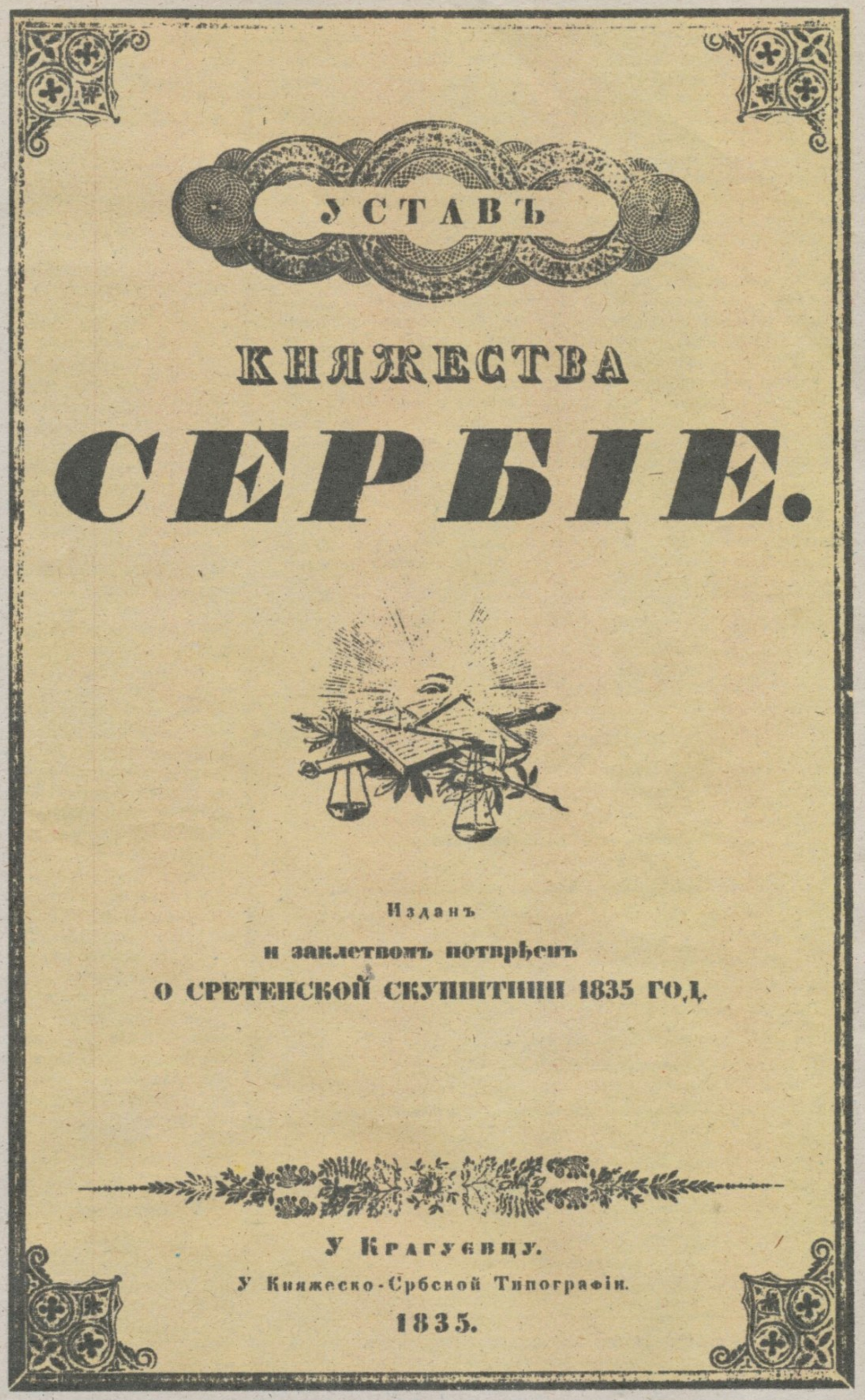
14 глава и 142 одредбе

Владе Русије, Турске и Аустрије тврдиле су да је Устав због слободоумља опасност за монархију. Тврдили су да је „француски расад у турској шуми". Тако је и било: Давидовић, француски ђак, могао је само да сачини устав од француских напредних идеја.

Сретењски устав није у свему одговарао српском сељаку. У суштини, народ је био задовољан јер му је Уставом била загарантована лична и имовинска сигурност и силне олакшице у давању пореза и кулука. Великашима је, опет, обезбеђивао учешће у власти, и тако су били намирени сви слојеви друштва.

Устав се састојао од 14 глава и 142 одредбе. Основно опредељење Устава било је да је Србија независна кнежевина и да се дели на срезове, округе и општине. Законодавну власт деле кнез и Државни совет. Совет су чинила министарства. И кнез и Совет могли су да предлажу законе, али је кнез само два пута могао да забрани доношење једног истог закона!

Државни совет чинило је шест министара (попечитеља) и неограничен број советника који су постављани указом. У ствари, попечитељство је било оперативни део Совета, па је само

УСТАВЪ
КНЯЖЕСТВА
СЕРБІЕ.
Изданъ
и заклетвомъ потврђенъ
О СРЕТЕНСКОЙ СКУПШТИНИ 1835 ГОД.
У Крагуевцу.
У Княжеско-Србской Типографіи.
1835.

Насловна страна првог српског устава

Оних шест попечитеља било „бог и батина”! На челу Совета стајао је председник. Секретар је био најмлађи попечитељ. Совет је предлагао уредбе и законе.

Све власти именује кнез, може предлагати законе, изрицати помиловање осуђеницима и додељивати „благородства” (одликовања).

Најважнија одредба тицала се кнеза. Он у договору са Народним судом „издаје” устав који народу гарантује права онако „како их човечанство прописује”!

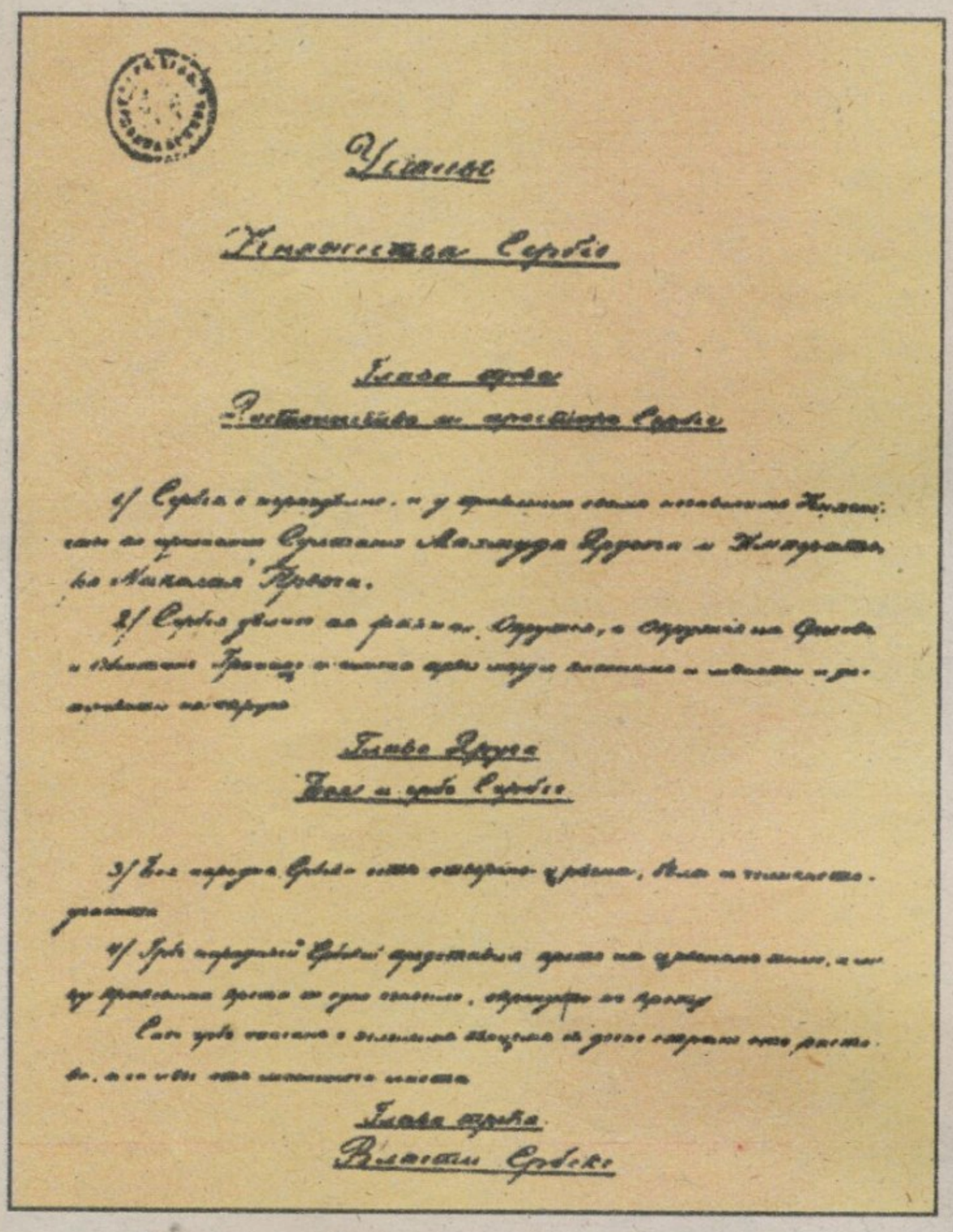
Народну скупштину чини, по Уставу, 100 угледних народних посланика који се бирају посебним законом. Посланик није смео бити млађи од 30 година.

Скупштина се окупљала сваке године о Ђурђевдану, а по потреби и више пута годишње. Њен основни посао

седала је на такозваној Кнежевој ливади поред цркве у Крагујевцу, данас готово у центру града. Неки историчари тврде да је на скупштину дошло око 10.000 људи из Шумадије. Званичних представника било је 2400.

На ливади је за кнеза и важне личности била подигнута свечана трибина. Првог дана кнез је одржао престону беседу. Другог дана прочитан је Устав, а на Јеванђељу кнез и посланици положили су заклетву. Трећег дана су уз брижљиво припремљену свечаност видно истакнути знаци српске независности (грб и застава). Том приликом кнез је примио поклоне и сабљу украшену брилијантима.

Скупштину су чинили најумнији људи који су по Милошевом налогу изабрани у окрузима. Истовремено, од округа је тражено писмено

Прва страна Сретењског устава писана руком Димитрија Давидовића

био је да брине о државном буџету, односно да разрезује висину пореза. Скупштину је сазивао кнез.

Заслуга – народу

Судство је било независно, а предвиђена су три степена: Окружни, Велики (Апелациони) и одељење Совета као највиши суд.

Сретењска скупштина заслужна је што је Србија добила модерно грађанско законодавство. Њен је недостатак што је народ у њој имао само саветодавну улогу, а не и законодавну.

Ипак, Сретењски устав је, по мишљењу историчара, „најбољи од свих српских устава”. Он је, по мишљењу о „новозаведеним установленијама”!

Сретењски устав није био дугог века – само три године касније Турци су нам наметнули „наш” устав који су они израдили.

Ни први српски устав – Сретењски – није предложио владар. Али, њега је бар извојевао – народ!■

Миленко Тодоровић

ДОСИЈЕ XXL

ТАЈНА КАВОА

Двадесет осмог августа 1991. године у 4 сата и 42 минута по локалном времену осматрачка станица на полуострву Мангислак уочила је на средини свог радарског екрана велики објекат који се појавио – ниоткуда. Утврдили су да је дугачак 600, а широк 110 метара и да се налази северозападно од осматрачке станице над Каспијским морем, те да се креће са запада на исток просечном брзином од 960 km/h.

Оператери су били изненађени јер тако нешто ни најискуснији од њих дотад нису ни видели нити су знали да постоји. Да ли је могуће да је то неидентификовани летећи објекат (НЛО) и да приче, ето, пред њима, на радарском екрану, постају готово опипљива стварност. На многобројне покушаје да успоставе какву-такву везу са тим „нечим” одговарало им је само ћутање.

У 4.56 часова упутили су поруку ракетном полигону Капустин јар (Купусна јаруга) посумњавши да су они, можда, непланирано лансирали нешто тако огромно а да их нису обавестили. – Не – одмах је стигао одговор из Купусне јаруге – и наша извиђачка служба приметила је непознат објекат. Чекамо даља упутства с надлежног места.

Брзином од 6 маха

С надлежног места, из Штаба Закаспијске зоне противваздушне одбране, већ је била упућена заповест патроли два ловца „миг 29”, који су летели јужно од града Шевченка, да извиде о чему се ту заправо ради. Са земље су, с резервног аеродрома, као испомоћ, послата још два „мига”. Добили су задатак да „идентификују објекат” и да га спусте на аеродром у Купусној јарузи. У случају одбијања, гласила је наредба, треба га уништити у тренутку пресецања западне обале Аралског мора, ради безбедности становништва прилично густо насељеног приобаља.

У 5.12 часова пилоти су најпре на својим радарима забележили непознати објекат, а убрзо га видели и голим оком. На земљу су послали следеће поруке:

– Не одговара на команде да се приземи.

– Изгледа као џиновски дирижабл без било каквих особених детаља.

– Безбојно светли на сунцу, а неосветљена површина изгледа као бледосиви челик.

– У средишњем делу, са сваке стране, видљива су по два прозорчића.

Мада објекат није показивао никакве непријатељске намере према надзвучним летелицама руске авијације, командир групе затражио је од штаба одобрење да објекат ухвате „у маказе” и тако га принуде на спуштање. План је одобрен и у 5.14 часова, приближивши се непознатом улазу на 800 метара с обе стране, пилоти су на задњем делу његовог трупа могли да виде неке њима загонетне зелене ознаке.

Кад су се објекту приближили на 500-600 метара, мотори „мигова” почели су да се тресу на тренутке прекидајући рад. Истовремено су приметили да отказују сви уређаји у кокпиту, чак и систем навођења пројектила.

Сам објекат у том тренутку је неочекивано брзо направио неколико кратких цик-цак маневара у водоравном па у усправном положају, а затим, за два-три минута, у етапама, повећавао брзину: 3200, 5400 и 6800 km/h. Дакле, 5,7 пута

Све је ово у много чему противуречно. С једне стране сасвим уобичајено за посматраче НЛО-а, а са друге стране има све особине истините детективске приче. Догодила се у планини Тјеншан, у месту које називају Гроб шејтана Мазара. У сваком случају, отад се месни мула у оближњој шуми бави исцељењем људи...

ОВОГ ГРОБА

Dosije X:
...otkriveno prisustvo zečeva u svemiru...

брже од звука, односно невероватних 6 маха. Касније је утврђено да су исте податке о брзини непознате летелице приметиле и радарске станице у Бајконуру, Алма-Ати и Бишкеки.

По наређењу са земље, праћење објекта је, из више него објективних разлога, прекинуто, а осматрачнице су забележиле да се непозната летелица спустила на висину од 4500 метара летећи према истоку. У међувремену су диспечери обласне контроле лета у Алма-Ати послали хитно упозорење свим летелицама о опасности сусрета с гигантским НЛО на висини од 4500 метара.

Бројни сведоци

У 5.27 часова објекат је неочекивано ишчезао с радарских екрана на висини од 4400 метара у области језера Исик-Кулъ...

Године 1998, истражујући догађај који се збио седам година раније а који није процурео у јавност, Николај Суботин открио је првог сведока који је пристао да му о томе нешто каже. Био је то Игор Вислобоков који се тог августа налазио на служби у армији у Карабаху, у граду Агдаму. По његовим речима, те вечери седео је с двојицом колега уз радио-станицу базе ГАЗ-66. Тишину ноћи с пуним месецом прекинуо је врисак стражара који се налазио с оне стране ограде касарне. Војници су одмах потрчали за криком и на небу угледали „нешто" што је наликовало огромној цигари. Погледом је било тешко утврдити на којој се висини то „нешто" налазило, али једно је било јасно: тешко да је човекова рука успела да то направи. „Цигара" је извесно време, непокретна и бешумна, готово висила изнад њихових глава, а

онда, без и најмањег звука и видљивог напрезања, кренула према североистоку и нестала.

Објекат су, по сведочењу Вислобокова које је забележио Суботин, видели многи војници на различитим местима у Карабаху, њих 65-70. Не зна се да ли је то стигло до надлежних, али се зна да је међу људима у униформи у Карабаху прича потрајала пуна три дана...

Експлозија после принудног рулања

Крајем септембра 1991. године, међутим, уфолози из града Бишкека, не зна се како, успели су да добију податке да је у планинама источно од града Караколa (Пржевањск) гигантски НЛО претрпео удес. Група радозналих одмах је кренула трагом вести која их је водила у горњи ток реке Сари Џаз, према месту познатом као Гроб шејтана Мазара.

Без обзира што је у групи било и професионалних алпиниста, нису стигли куд су наумили. Није то за њих била нека несавладива висина, тек који метар изнад 4400, али је опасност од снежних лавина и одрона камења била сувише опипљива.

Истовремено, у казашко седиште Северокавкаског „уфолошког" удружења приспела је строго чувана вест да се недавно, у покушају евакуације непознатог објекта, срушио војни транспортни хеликоптер. Тајна је још била далеко од бар делимичног разрешења.

После полугодишњих свестраних припрема, у јуну 1992. године „уфолози" Казахстана кренули су са својом експедицијом коју је водио Г. Г. Свечков, демобилисани мајор, у то време директор казашког одељења Северокавкаског „уфолошког" удружења. Прва група пробила се 12. јуна до места удеса, на Гроб шејтана Мазара. Призор је био стравичан: огромни објекат био је готово уништен и преполовљен. Кад су покушали да му се сасвим приближе, чекало их је ново изненађење.

Већ на 800 метара од објекта, чланове експедиције почео је да хвата необјашњив осећај страха, тромост и умор. Чак им се и коса кострешила мада нису успели да примете постојање статичког електрицитета. На истој удаљености прегорели су и сви апарати зависни од електричног пуњења, док су магнетне игле, још на 1500 метара од слупаног објекта, биле закочене на положај север–југ иако је прави положај морао да буде исток–запад. Уз то, сви површински слојеви стена, попут диорита и магнетита, били су размагнетисани.

Није било друге него да, због безбедности, одустану од детаљнијег претраживања остатака, мада би тешко нешто и утврдили пошто су им сви неопходни уређаји отказали. Ипак, с обзиром да су једино они успели толико да се приближе месту удеса, усудили су се да дају своје објашњење онога што се ту збило.

По њиховом мишљењу, објекат је у великој брзини задњим делом закачио литицу која се као шиљак уздизала пре камените висоравни и тако оштећен наставио „трбухом" да клизи следећих 1700 метара. Тада се и догодила експлозија у средишњем делу ваљкастог објекта, о чему су убедљиво сведочили делови готово поцепане оплате и искривљена ребра конструкције. Са даљине од 400 метара, колико су смели да се приближе, приметили су повећа удубљења и напрслине на крменом делу летелице, оном које је неопрезно закачило врх литице, као и оштећења на прамцу од нимало нежног додира с каменитом површином висоравни. Испод средишњег дела, где је очигледно дошло до експлозије, налазио се левак широк двадесетак метара. Уфолози су, још, на репном делу успели да виде непознате ознаке зелене боје...

Маја 1998. године Николај Суботин срео се с Емилом Бачурином који се такође бавио истраживањем појаве и удеса неидентификованог летећег објекта. Бачурин му је поверио да је у априлу исте, 1998. године хеликоптером посетио место несрећног приземљења непознате летелице и да је том приликом направио низ фотографија. Међутим, кад је покушао да развије филм, он је био потпуно осветљен, и то неком њему непознатом супстанцом од које су му, тврдио је, руке остале у ожиљцима.

Војници или ванземаљци?

У августу је нова експедиција, овог пута из Москве, кренула на Гроб шејтана Мазара. И доживела изненађење, можда веће од свих претходних. Наиме, на месту на ком је утврђено да је НЛО доживео удес и на ком су примећени његови остаци, више није било ничег. Рупчага коју је направила експлозија била је готово сасвим „закрпљена", а некад видљиви трагови клизања летелице дуги 1700 метара као да су били „испеглани", толико су се разликовали од околине. Свуд наоколо царевали су ред и чистоћа, готово нестварни, у много чему налик и на целу ову причу.

Ипак, да је ту нешто било, потврдили су и трагови, односно посебне ознаке које је оставила експедиција из 1992. године и које су, изгледа, промакле тајанственим чистачима терена. Исто као и трагови у каменом тлу где су, и тог августа 1998. године, били видљиви отисци налик на тропрсте шапе какве животиње.

А ко је уистину очистио терен? Војници? „Ванземаљци"? У сваком случају, био је то више него замашан подухват уклањања ко–зна–колико тона тешког објекта за који је непобитно само једно: да је био дугачак 600, а широк 110 метара. Уз то, ваљало је и огроман простор на нимало приступачном месту довести у ред и сакрити трагове удеса. Не зна се, дакле, ко је то учинио, исто као што се зна да се то догодило између априла и јуна 1998. године. А ако је судити по подацима са Интернета, како на крају ове несвакидашње приче бележи њен писац из московске „Правде", трагање за истином о догађају у планини Тјеншан се наставља... ■

П. Милатовић

Илустровао Брана Јовановић

ВРЕМЕНСКА ПРОГНОЗА НА ХЛЕБУ

Ко је својевремено рекао како ће Интернет променити наш живот? Сада је сасвим извесно да се то већ догодило. Уколико смо помислили да Мрежа неће баш потпуно обухватити нашу свакодневицу, можда је ово прилика да се уверимо како се догађа управо супротно и да садашњост, као и непосредна будућност, већ неодољиво личи на научно-фантастичну причу.

Дакле, када се рано ујутру пробудите, још неспремни да се суочите са новим радним даном и многобројним обавезама, свакако вам је стало да сазнате најновију временску прогнозу. Сада више није потребно да укључујете телевизор или радио, ишчекујући жељену емисију – довољно је да, онако мамурни, ставите парче хлеба у тостер. Када после непуног минута хлеб буде загрејан, односно препечен, временска прогноза биће насликана на парчету тоста.

Овај изум дело је лондонског студента технике, извесног Робина Саутгејта о коме опширно пише један од најновијих бројева часописа „Нејчер". Како ради метеоролошки хлеб? Тостер са нарочитим графичким програмом сачињеним од грејача повезан је са Интернетом, односно сајтом за временску прогнозу. Притисак на дугме значи повезивање са поменутим сајтом чија ће графика бити пресликана на површини тоста. Уколико сте незадовољни прогнозом, можете је једноставно заборавити и поништити кашичицом мармеладе!■

РЕКЕТ КОЈИ НЕ ВИБРИРА

Нови „Хедов" рекет с микрочипом који умањује вибрације

Електронска револуција захватила је и спорт. Један од предводника је произвођач спортске опреме „Хед" који је изумео први тенициски рекет са микрочипом. Нови рекети – модел „IS18" – већ су у продаји и њихова цена износи хиљаду марака. Задатак микрочипа јесте да смањи вибрације мрежице које настају када дође до непосредног додира лоптице и рекета.

Према досадашњим испитивањима, рекет „IS18" фирме „Хед" у томе успева – вибрације су мање за бар педесет одсто. Посебна влакна успевају да механичку енергију претворе у електричну: када лоптица удари у мрежицу, настаје електрични импулс. Он доспева до микрочипа који истог трена ослобађа контравибрацију■

САТЕЛИТСКИ КОМБИНЕЗОН

Ни сноубордери не треба више да страхују да ће бити заборављени уколико се догоди да излете са писте. За то се побринуо „Филипс" и направио нови модел комбинезона за сноуборд. У њега је уграђен сателитски систем за навођење који не само што открива да ли је спортиста пао, већ и тачно место на коме се то догодило. Уколико је потребна, прва помоћ може да стигне на тачну адресу.

Да ли је потребно напоменути да овај комбинезон има и сопствени систем за грејање? Сноубордеру који је одлучио да га купи, хладноћа, једноставно, не може ништа!■

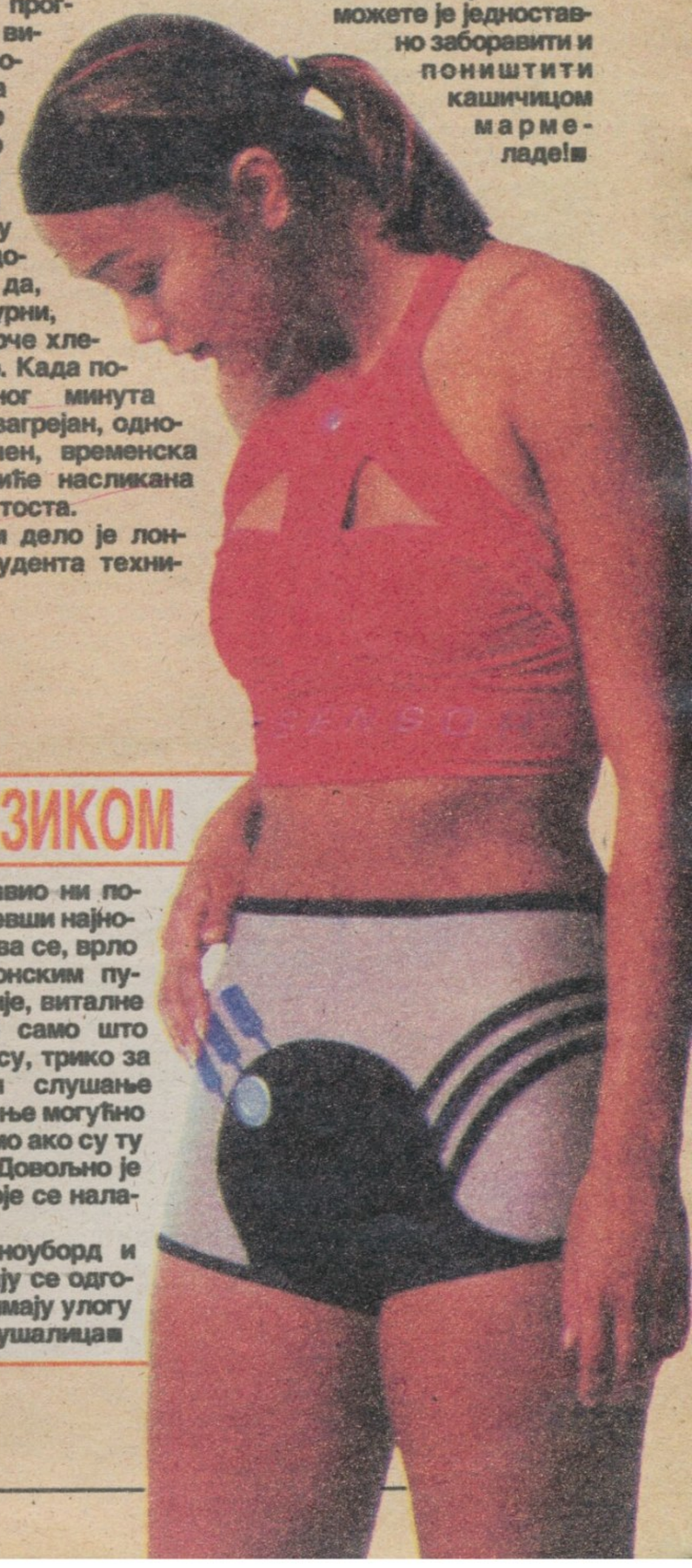

Комбинезон за аеробик који греје и сваког трена показује где се сноубордер налази

ТРИКО С МУЗИКОМ

„Филипс" није заборавио ни поклонике аеробика изумевши најновију опрему (подразумева се, врло изазовну) која електронским путем проверава најважније, виталне функције вежбача. Не само што брине о притиску и пулсу, трико за аеробик омогућава и слушање музике тако да је вежбање могућно свуда, у свако доба, само ако су ту вежбач и његов трико! Довољно је притиснути дугменце које се налази негде на бедру...

Уз комбинезон за сноуборд и трико за аеробик продају се одговарајуће минђуше које имају улогу микрофона, односно слушалица■

ЛУДЕ КРАВЕ И ЉУДИ

БОЛЕСТ О КОЈОЈ СЕ ГОВОРИ

Некако пред Божић 1984. године Питер Стент је приметио да се једна од крава на његовој фарми у јужном Кенту необично понаша. Не само да је губила на тежини, тресла се и посртала док хода, него је изгледала уплашено, а кад би јој Стент пришао, понашала се дивље. За кратко време на Стентовој фарми угинуло је девет говеда. Од чега? На то питање ветеринари нису могли да дају тачан одговор.

Били су то тек усамљени случајеви. Тада још нико није могао да претпостави какве ће размере попримити ово, тако се чинило, ново обољење. Дијагноза је постављена новембра 1986. године: краве су подлегле једној врсти нервне болести стручно зване спонгиформна енцефалопатија говеда или скраћено – BSE. Оног тренутка кад је зараза почела да се шири попут епидемије, сви су, најпре у Великој Британији а потом и у осталим земљама Европе и света, почели да страхују од лудих крава. Колико њихово месо може да буде штетно за људе?

Стивен – прва жртва

Јавност се преко ноћи упознала са сличним болестима и сазнала да и овце и козе већ више од двеста педесет година напада један облик нервног обољења познатог као скрепи. Као што је болест говеда добила сликовит назив због на изглед луцкастог понашања животиња, тако је и скрепи настао од енглеске речи „scrape" – чешати се, јер су се овце и козе, због несносног свраба, стално о нешто чешале.

Људима од скрепија није претила опасност, а у Британији су са највиших места уверавали становништво да краве, нажалост, могу да „полуде", али да то њихово обољење не утиче на друге животиње, камоли на човека.

Онда је у јуну 1990. године један сијамски мачор у Бристолу, а звао се Макс, почео необично да се понаша. Када је угинуо, на насловним странама свих новина постављено је отворено питање: да ли је Макс подлегао болести због тога што су га хранили месом лудих крава?

Министарство пољопривреде и влада саопштили су тада да је Макс само једна од седам милиона мачака у Великој Британији, а то што је угинуо тресући се нема везе са BSE.

Упркос уверавањима, паника је расла. Средином 1995. године у Вилширу је умро осамнаестогодишњи Стивен Черчил. „Од здравог младића", како су посведочили родитељи, „на њихове очи претварао се у руину". Лекари су их уверавали да Стивен има душевне тегобе и да ће се вероватно опоравити. А несрећни момак преживљавао је праву драму. Седео би испред телевизора толико занет у неку емисију да је изгледало као да не зна ни где је ни ко је. Није знао да одговори ни на најједноставнија питања, на пример који је дан. Добијао је све учесталије нападе дрхтавице, ако би покушао да устане, једва се држао на ногама, посртао је и падао.

Чак и када је Стивен Черчил умро, Џон Мејџор, тадашњи британски премијер, као и одговорни министри и даље су тврдили да младићева смрт не може да се доведе у везу са болешћу лудих крава.

BSE=CJD?

Истина је ипак морала да избије на видело. Спонгиформна енцефалопатија говеда напада мозак, разара га и претвара у масу која подсећа на сунђерасто ткиво (отуда први део латинског назива болести). Иако није могло тачно да се каже када се и зашто ово обољење појавило баш у Великој Британији, а готово уопште не и у осталим европским земљама, једно је било сигурно.

Од шездесетих година у исхрани стоке у Енглеској почело је да се користи месно коштано брашно. Сви делови оваца, коза, посебно говеда, значи и мозак, прерађују се и дају као храна животињама на фармама. Упркос мерама заштите које су прописивале да се оболеле краве убију и спале, није се знало да ли се у ланцу исхране, док је болест била у почетним фазама, нашао и мозак неке луде краве јер инкубација BSE може да траје годинама. А само један грам оболелог можданог ткива довољан је да зарази друго говече. Да ли и човека?

Стивен Черчил није био једина жртва. Утврђено је да иста болест углавном напада младе људе, у другој и трећој деценији живота. Сигурна смрт наступа у року од седам до двадесет два месеца. Појава болести неминовно је доведена у везу са BSE. Да ли се човек зарази једући месо оболелих крава, биће вероватно ускоро расветљено пошто су у току обимна истраживања.

У сваком случају, обољење је врло слично Кројцфелд-Јакобовој болести (CJD), па се и зове нови облик Кројцфелд-Јакобове болести (CJD2). Двадесетих година прошлог века то нервно обољење код људи утврдила су два немачка лекара по којима је и названо. Готово деведесет одсто оболелих од CJD јавља се широм света са просечном учесталошћу – један случај на милион становника годишње, и то без јасно утврђених разлога. Остатак оболи због пресађивања можданог ткива, рожњаче, а нарочито давањем хормона раста добијеног из хипофизе преминулих. Ако се упореди мозак преминулог од CJD или CJD2 са мозгом животиње настрадале од BSE, сличност је велика.

Шта ће бити сутра

Када је Калтер Гајдушек 1976. године добио Нобелову награду за медицину, у ширим круговима његова истраживања **куру** болести практично никоме нису много значила. Пажњу овог америчког педијатра привукло је обољење које се јављало међу припадницима племена Форе. Трагом вести, запутио се 1956. године у подручја источних висоравни Папуе Нове Гвинеје.

Оболели из племена Форе лелујали су се кад ходају као да су на палуби брода који се нашао на немирном мору, покрете нису могли да ускладе, грчеви су им кидали читаво тело. Гајдушек је добио дозволу да обави аутопсију преминулих. Анализе мозга начињене касније у лабораторији у близини Ва-

шингтона показале су код свих преминулих исто – централни нервни орган био је пун шупљина и подсећао је на сунђер.

У племену су болест звали **куру,** што на њиховом језику значи подрхтавање тела. Калтер Гајдушек убрзо је утврдио да болест није генетске природе, већ да је заразна. Како су је добијали припадници племена Форе?

Тих година ритуални канибализам био је међу њима сасвим уобичајен. Веровали су да треба јести делове преминулог јер ће тако мудрост мртвих прећи на живе. Мушкарци су јели углавном мишиће, док су женама и деци остајали мозак и унутрашњи органи. Зато су болести куру највише и подлегали деца и жене. Чим је у племену Форе почетком шездесетих канибализам забрањен, и куру обољење почело је да јењава док није готово сасвим нестало.

Гајдушек је и добио Нобелову награду зато што је потврдио да се куру преноси тако што човек поједе заражени мозак преминулог. Да ли је исти случај и када у ланац исхране доспе мозак који је напао BSE? Да ли су говеда оболела зато што су храњена месним коштаним брашном оваца и коза? Или зато што су јела храну добијену од самих крава?

На сва ова питања још не може да се да тачан одговор, тврди професор Милијан Јовановић, шеф катедре патологије на Факултету ветеринарске медицине у Београду и већ пет година на челу групе стручњака за болест BSE при Савезном министарству пољопривреде. Болест лудих крава проучава петнаест година, откако је боравио у Великој Британији на једном од студијских путовања.

Какво је стање у нашој земљи?

Током протеклих десет година, како каже професор Јовановић, готово да се и нису увозила говеда из Европе и то је један од важних разлога што болест лудих крава код нас није забележена. Друго, у нашој земљи није обичај да се домаћим животињама даје прерађено месо других животиња, хране се биљном храном. И, што је такође значајно, не увози се храна која има састојке меса или изнутрица говеда, чак ни она за кућне љубимце.

Код нас болести лудих крава нема, а у Великој Британији и осталим европским земљама које су средином деведесетих година прошлог века престале да увозе енглеску говедину зараза је сузбијена, али страх је остао.

У Европи тренутно има око стотину оболелих од новог вида Кројцфелд-Јакобове болести. За ову болест још нема лека. Једни кажу да нема разлога за забринутост и да у будућности неће бити знатнијег повећања броја оболелих, док други тврде да ће умирати на десетине хиљада људи. Инкубација траје неколико година. Ништа се неће знати док не осване то „сутра" ■

Весна Софреновић

ДА ЛИ ЈЕСТИ ГОВЕЂЕ МЕСО? КОД НАС – ДА. ИАКО СТРУЧЊАЦИ УВЕРАВАЈУ ДА ЈЕ ОПАСНОСТ ОТКЛОЊЕНА И У ВЕЛИКОЈ БРИТАНИЈИ И ОСТАЛИМ ЕВРОПСКИМ ЗЕМЉАМА, СТРАХ ЈЕ ОСТАО

МА ШТА КАЖЕШ

АНЂЕЛИ ОКЕАНА

Како су наши далеки преци објашњавали плиму и осеку? Вишим силама. Веровали су да се у морима брчкају анђели, па оног тренутка када изађу из воде наступа осека, а кад поново уђу – ето плиме!■

УПЕЦАО СЕ

Ево како је Марка Антонија, римског војсковођу и државника (83 – 30. г. пре н. е.), надмудрила египатска краљица Клеопатра.

Он се, стоји у списима, на све начине трудио да освоји срце најлепше жене у том делу света. Знао је да ласкањем и поклонима неће моћи да је очара, па је прибегао самохвалисању да је свестран и свемоћан. Наравно, то је морао и да докаже, али преваром.

Када је једном приликом позвао Клеопатру у риболов, наредио је роњиоцу да му на удицу закачи највећу рибу коју неки од робова тог дана

Илустровао Зоран Петканић Петко

ГИЦА СПАСИТЕЉКА

У Витланду, месташцу у Западном Велсу, свиње су однедавно изузетно поштоване захваљујући подвигу гице Пру која је спасла живот својој газдарици Ди Џонс.

– Стара гица Пру, одређена за продају, ни по чему се није разликовала од осталих товљеника у обору – прича госпођа Џонс – сем што сам њу понекад пуштала да слободно шета по имању. Тако је било и тог јутра...

Ди Џонс је, као и обично, устала пре својих укућана, нахранила свиње и пожурила да им набере мало свеже траве која је расла уз мочвару недалеко од имања. Не гледајући куда корача, руку пуних траве, оклизнула се и пала у воду. Дохватила је једну лијану и покушала да се извуче, али лијана је пукла, а блато ју је све више вукло на дно. Ди је почела да дозива у помоћ, али нико је није чуо.

Време је пролазило и несрећна жена је, тонући све дубље у муљ, помислила да јој је дошао крај. Тада је зачула шуштање у грмљу и угледала гицу Пру. Лијану коју је стезала у руци намакла је некако животињи на главу и узвикнула: „Вуци"!

– Моја паметна Пру је разумела. Запела је из све снаге и спасла ме. Бићу јој захвална до краја живота и никада је нећу продати – каже госпођа Џонс■

КЕНГУРИ НА ПУТУ!

Телефони станица саобраћајне полиције уз магистрални пут надомак Париза неколико дана били су усијани. Возачи су узбуђеним гласом јављали да су на путу видели кенгуре.

Откуд кенгури? Зар они не живе само у Аустралији и у зоолошким вртовима, проверавали су саобраћајци своје знање из биологије. Можда су побегли из неког циркуса, питали су се док су журили ка месту на ком су животиње виђене. Прво што су угледали био је тек постављен знак упозорења са ознаком кенгура, а недалеко од њега и два аустралијска торбара како претрчавају пут. Укључили су сирене и појурили за њима.

Стигли су их исувише брзо. Ниједна особина муњевитих тркача није дошла до изражаја јер су се у костиму кенгура крила двојица друмских разбојника■

ДУХОВИ С ПЛАТНА

Када су у Хонгконгу отворени први биоскопи, њихови власници морали су добро да плате добровољцима да уђу у дворану и одгледају неки филм. Наиме, међу Кинезима је постојало веровање да „зли духови с платна" могу лоше да утичу на њих.

Ни у европским земљама није било много боље. На самим почецима тада немог филма у Лондону готово да није било особе вољне да уђе у биоскопску салу, па су власници биоскопа и по две-три недеље плаћали добровољцима да неки филм гледају од почетка до краја. Улагање се исплатило: људи су се брзо навикли на покретне слике и похрлили у биоскопе■

улови. Видевши славног војсковођу како разговара с роњоцем, сумњичава Клеопатра лако је навела лаковерног момка да јој исприча о чему се ради, а потом га убедила да је у питању шала и наговорила га да на удицу Марка Антонија закачи угинулу рибу.

Све се одиграло по краљичиној замисли. Римљанин се упецао на сопствену удицу, али је, стоји даље у списима, успео да освоји Клеопатру ■

ГЛУМАЧКА МЕНАЖЕРИЈА

Како је залазио у године, у животу америчког глумца Џона Баримура било је све мање улога, а све више животиња. Када је 1942. године шездесетогодишњи глумац умро, наследници су у Баримуровој кући затекли праву менажерију. Кроз собе се поносно шетало на десетине сијамских мачака, просторије су биле испуњене кавезима свих могућих облика у којима су се шепурили лепотани и лепотице птичјег света – од папагаја свих величина и боја до канаринаца и егзотичних птица. Иако се Баримур окружио мачкама, то му није сметало да временом набави и двадесетак паса – једанаест хртова, три бернардинца и неколико теријера. То није све. У дворишту је био велики кавез у коме су засебна одељења имали један шимпанза, пет опосума и један јелен. Наследници познатог глумца избројали су укупно три стотине различитих животиња ■

Илустровао Мирољуб Милутиновић

КУПИТЕ МАЧКИ КАРТУ!

Енглеска ваздухопловна компанија „Британиш ервејз" има строга правила и од њих не одступа. У то се пре извесног времена уверио професор Кевин Варвик када је са својим новим проналаском покушао да уђе у авион.

Уважени научник ништа није крио. У рукама је носио робота мачку, што је и рекао љубазној али непопустљивој стјуардеси која му је препречила пут. – Ако је ово мачка, као што ви тврдите, онда је она животиња, а животињама је забрањен улазак у путничку класу. За њих постоји посебан одељак у авиону. Молим вас, купите мачки карту за такав смештај – у даху је изговорила ■

Вест о раднику који је заспао на радном месту недавно је узбуркала јавност у Немачкој. Објавиле су је готово све новине у земљи, а почињала је овако:

„У Нирнбергу је прошле ноћи ухваћен лопов који је, обијајући врата једне куће..." Младић од 24 године, већ, нажалост, искусан криминалац, ухваћен је како с алатом у руци спава испред врата куће коју је намеравао да опљачка. Полицајци који су га ухапсили били су изненађени када су чули да се правда како је уморан јер много и тешко ради, па није чудо што га је сан савладао ■

ЖИВОТИЊСКИ РАЈ

ОСТРВА КОЈА СУ ПРОСЛАВИЛА ДАРВИНА

На Галапагосу царују огромне корњаче, џиновске игуане, морски лавови, ретке врсте птица. Њихов мир ремети све већи број становника и многобројни посетиоци који, некад и несвесно, угрожавају ову јединствену природну оазу

Џиновске корњаче (Geochelone elephantopus) обитавају на копну и, ненавикле на људе, често закрче пут којим се крећу возила, па неко мора да изађе, ухвати их за оклоп и склони. Мисли се да их на Галапагосу има око 15.000

Ова врста игуане (Amblyrhynchus cristatus) само је једна у низу животињских врста које живе искључиво на Галапагосу

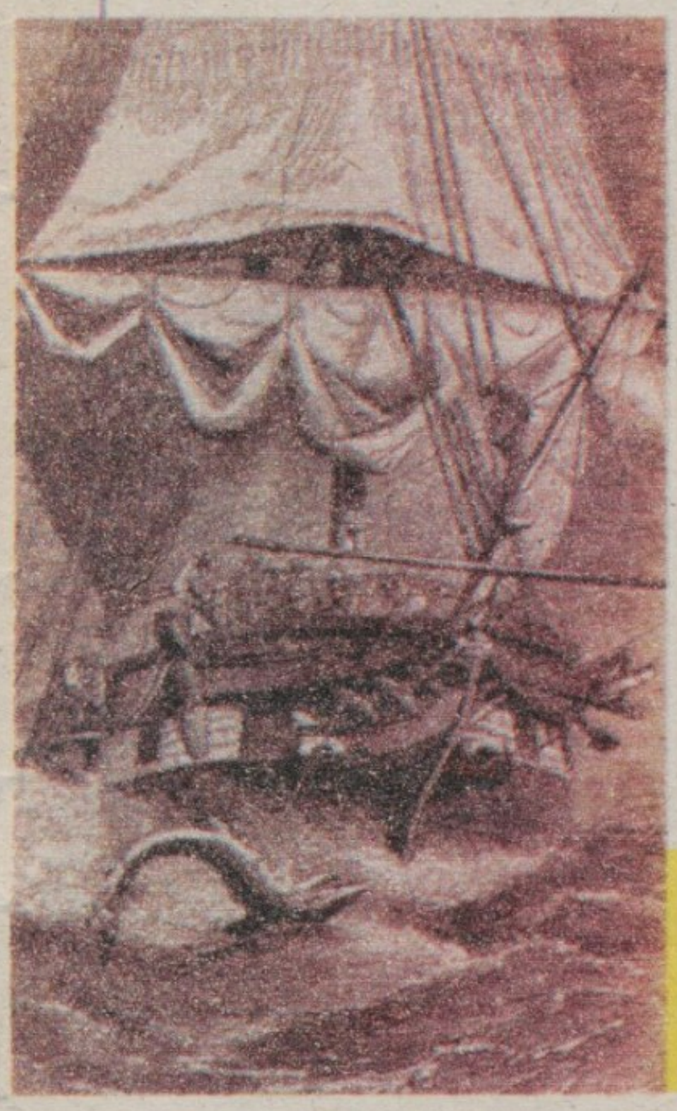
Ма колико да се приближите птицама, оне неће устукнути јер не знају да човек за њих може да значи велику опасност

Призор сасвим уобичајен на Галапагосу: човек с фотоапаратом приближава се пару птица које седе на камену. Пернати лепотани не обазиру се на њега и он их на миру снима. Не само птице, него ни друге животиње које живе на овим острвима немају никакав страх од људи. Тако је бар било доскора.

Острва архипелага Галапагос налазе се у источном делу Тихог океана, 966 километара удаљена од Еквадора, латиноамеричке државе чији су саставни део постала 1837. године. Због своје јединствености, биљни и животињски свет на овим острвима убраја се међу најзначајније на Земљи.

Погубна радозналост

Током петогодишњег путешествија бродом „Бигл", 15. септембра 1835. године на Галапагос је стигао Чарлс Дарвин (1809–1882), британски научник коме је петонедељни боравак на овим острвима био један у низу доказа које је прикупљао дуге двадесет две године док 1859. године није објавио своје капитално дело „Постанак врста путем природног одабирања". Животињске врсте које је Дарвин открио само на Галапагосу допринеле су његовом уверењу о променљивости и прилагодљивости различитих врста различитим животним условима током дугогодишње еволуције.

Чарлс Дарвин стигао је на Галапагос септембра 1835. године

Острва архипелага Галапагос нису се много променила од дана када је на њих ступио овај чувени британски научник. Разлога за то има више. Велика удаљеност од копна, али и одлука владе Еквадора, донета 1936. године, да Галапагос стави под заштиту државе и да на овим острвима забрани лов. И не само то. Иако острва заузимају површину од 16.835 квадратних километара, насељено је само три одсто територије. По званичним извештајима, на Галапагосу тренутно живи 16.000 становника, од тога највише на Санта Крузу. И број посетилаца је ограничен. Годишње се на ова острва слије око осамдесет хиљада људи из целог света који не жале да плате таксу од сто долара да би посетили овај јединствени животињски рај.

Човек – највећа опасност

Рекло би се да нема никаквог разлога за забринутост. Нажалост, није тако.

Еквадор не спада у нарочито развијене и богате државе и због тога не може да се лиши новца који убира од туризма. Али, посетиоци који, додуше, имају дозволу да обиђу само осам одсто укупне површине свих острва, а посебно становници Галапагоса, ипак опасно нарушавају склад вековима успостављан између биљног и животињског света.

Довољно је да се неко од посетилаца окупа на некој од плажа и да воду загади малом, али ипак опасном количином неког средства којим је намазао тело да би се заштитио од сунца. На ципелама може да донесе прашину пуну микроорганизама који лако могу да се запате на острву и једног дана поремете успостављену равнотежу флоре и фауне.

Али, велики део кривице сносе и житељи острва. Животињске врсте које су донели угрожавају оне већ постојеће. Пси кидишу на игуане и убијају их, свиње лутају и уништавају легла корњача и биљни свет од кога зависе поједине врсте птица, козе брсте све што им се нађе на путу. С људима неминовно стижу и опасни глодари. А где има мишева и пацова, ето болести и зараза.

Да ли ће острва, која су име добила по шпанској речи која значи „корњача", успети да остану нетакнута? Тешко. У јануару ове године брод који је превозио гориво за 85 туристичких бродова што круже по архипелагу потонуо је и у море се излило 900.000 литара нафте! На лице места сместа су стигле екипе не само из Еквадора, него и из целог света. Није страдало много животиња, али још се не зна како ће изливена нафта утицати на подводни свет алги и других биљака и животиња којима се прехрањују рибе и морски лавови. За сада изгледа да је све у реду. Галапагос је једно од малобројних места на којима је број угрожених биљних и животињских врста мали. Добро би било да тако и остане ■

В. С.

13 ИЗУМРЛИХ

Према извештајима еквадорског Института „Чарлс Дарвин" и Светске организације за очување природе, Галапагос је највећи, најразноврснији и најочуванији архипелаг на нашој планети. На Новом Зеланду, Хавајским, Карипским и Микронезијским острвима забележен је застрашујући податак – до сада је уништено између 25 и 75 одсто постојећих животињских и биљних врста. А на Галапагосу, од 6000 до сада забележених врста копнених и морских животиња и биљака, с лица Земље нестало је „само" 13 ■

ОСТРВА ГАЛАПАГОС У ТИХОМ ОКЕАНУ

Петнаест главних острва чини архипелаг чији назив значи „корњача". Већина становника насељава острво Санта Круз.

СПОРТ ЗА НАЈХРАБРИЈЕ

ТИШИНА, МРАК, СТРАВА

Четрдесеттрогодишњи истраживач морских дубина Вес Скајлс који је више од 3000 пута силазио у подводне пећине тог дана је кренуо да још једном искуша судбину у јукатанским подводним пећинама Гран Сеноте у Мексику.

Опремљен као да креће на свемирско путовање – с апаратима за дисање привезаним с леве и десне стране, регулационим цревима, батеријом и каблом за везу прикаченим за опрему, Скајлс је заронио на дубину од 20 метара и стигао до лавиринта подводних пећина. Пливао је око 350 метара, „снимио" терен, а онда неодлучно застао пред уским улазом који није био шири од обичног димњака. Ту би могао да се заглави. Ипак је одлучио да уђе. Најпре одвезује боце са сабијеним ваздухом. Једну поставља између ногу, а другу гура испред себе. Прсте зарива у кречњачку подлогу и снагом мишића повлачи се напред, центиметар по центиметар. Најзад је у пећини не већој од мртвачког ковчега. Лице му додирује камене зидове, стопала су му заглављена изнад главе. Умрећу овде, помислио је.

Покушавајући да остане смирен, Скајлс увиђа да му је једина нада да се шћућури, да се смањи тако што ће се ослободити опреме како би могао да се окрене и врати назад кроз тунел. Одбацује пераја и онда се као чувени Худини увија док се не нађе пред излазом. Намера му је да се провуче и што пре изађе.

Ваздух из једне боце готово је потрошен, а друга је полупразна. Мора да прође кроз отвор пећине пре него што му понестане ваздуха. Обгрлио је своју опрему и кренуо. Одједном, на његов ужас, боца са оно мало ваздуха исклизнула је и вратила се у отвор. Какав сам баксуз, помислио је. Вратио се у отвор покушавајући у тами да нађе боцу. Најзад је дохватио. Остало је ваздуха за само неколико минута, али он успева да се извуче.

У пећинском роњењу грешка је често неопростива – за њу следује смртна казна

Опроштајна порука

Роњење у подводне пећине је, по мишљењу многих, најопаснији спорт. Нема много повреда, али је стопа смртности велика. Само у Флориди утопило се више од 350 ронилаца. Ипак, Скајлс са малом групом људи око Хај Спрингса у Флориди већ више од две деценије открива тајне подводних пећина. Освајајући удубљење по удубљење, тунел по тунел, они се пробијају кроз кристално чисту воду подводних канала.

Вес Скајлс је један од најискуснијих ронилаца. Први пут се обрео у једној пећини када му је било само петнаест година. Седам година касније учествовао је на изради мера сигурности без којих Национално спелеолошко друштво не издаје ронилачке дозволе.

Данас је Скајлс са четрдесетпетогодишњим Питером Бутом власник саветодавног предузећа које, између осталог, израђује карте безбројних карстних пећина под морем Флориде. Али, он и даље као истраживач предводи веома велике ронилачке експедиције широм наше планете.

– Ако изгубите оријентацију приликом роњења, лако можете да одредите површину: једноставно пратите дизање мехурића испуштеног ваздуха – каже Скајлс. –

У подводним пећинама, међутим, мехуриће прогута тама.

Пећинско роњење препуно је прича с тужним крајем. Један ронилац из Флориде погрешио је пут на месту на ком се рачвају два тунела и када је схватио да му понестаје ваздуха, зграбио је плочицу од шкриљца и написао опроштајну поруку породици. Други је, опет, кренуо на роњење са вереницом коју је одједном, у мрклом мраку, ухватила паника и она је заувек отпливала... Трагови њених ноктију још су урезани у кречњачким зидовима тунела.

У току дванаестогодишњег спасилачког искуства – био је спасилац од шеснаесте године – Вес Скајлс је извукао тела тридесеторо ронилаца. Једном су то била три брата. – Држали су се за руке кад сам их нашао – каже Скајлс. – Било је страшно, никада то нећу заборавити.

Али, када је прекаљени ронилац Паркер Тарнер нашао смрт у пећини која се обрушила и затворила му пролаз, Скајлс је схватио да више нема снаге да се бави овим послом. Ипак, он и даље рони. Зашто? Шта је то за шта се живот ставља на коцку?

Скајлс се не двоуми. Подводне пећине једна су од најудаљенијих граница на Земљи до којих човек може да стигне. У њима се крију чудесна места у којима су само малобројни могли да уживају. Тамо где други виде само црне отворе Скајлс види „пут у непознато" и жели да буде први на том путу – први који ће ући у неистражену пећину, први који ће наћи пећинске лавиринте или кости праисторијских животиња.

Међу многобројним ронилачким подвизима током којих је Скајлс померио границе људског искуства, једног се посебно сећа. На дубини од 160 метара у Вакула Спрингсу у Флориди он и његова група наишли су у стењу на огромну пећину у чијем се средишту налазио снежнобели четвртасти камен. Подсећао је на монолит из „Одисеје у свемиру 2001". – Учинило нам се да и ми, као у филму, истражујемо неки непознати свет – каже он.

Мораш имати резервни план

У роњењу је готово свето правило да се носе по два примерка ствари. Опрема је једино што рониоца може да одржи у животу и због тога они носе резервну – боце, подешиваче, батерије, компјутере...

Али, једина опрема која не може да „изневери" је мозак. Када рониоци зароне у дубину, они су под стресом званим „сужено перцептивно опажање" или преоптерећење чула.

– Враћају вам се земаљска осећања – прича Скајлс. – Знаш да си прешао с оне стране црте нормалног искуства, али не знаш колико далеко си отишао. Планинари виде врх – циљ свога успона. Код роњења у пећинске дубине нико не зна шта га чека. Не можеш да процениш да ли си на половини или си већ прешао три четвртине пута. Та неизвесност притиска.

Да би се што боље проценила опасност, Скајлс примењује „теорију торте". Ова посластица је метафора за највећи степен способности рониоца да реши невољу. Приликом роњења

Само један јачи ударац перајем толико замути воду да видљивост постаје равна нули

Живот пише

ДРАМЕ

ПРИ

он губи кришку торте код сваке тешкоће. Може случајно да спусти боцу на батерију, да је сломи и тако изгуби парче торте. Деси ли се да губи сувише много парчића, мора да престане да рони. Ако то не учини, неће имати снаге да се ухвати у коштац с непредвиђеном тешкоћом.

Скајлс је први пут применио „теорију торте" када му је било 19 година. Био је у Блу Спрингсу у Флориди и ронио са Шеком Екслијем који је за собом имао много светских ронилачких рекорда. (Ексли је умро 1994. године у Мексичком заливу приликом рањења на дубини од 300 метара.)

Ронилац Вес Скајлс под пуном спремом за пут у непознато

– Био је врео дан и био сам нервозан – сећа се Скајлс. – Шек је снажно запливао надоле и тешко сам га стизао. Онда је мој подешивач почео да пропушта воду. Могао сам да дишем, али тешко. Дао сам знак Шеку и показао му на регулационо црево, али он ми је дао знак да и његов подешивач испушта мехурове. Нисам хтео да разочарам Шека, али сам знао да сам изгубио много парчића торте и морао сам да прекинем рањење. Та одлука била је прекретница за Скајлса. Од тада никада више никога није следио, већ је преузимао вођство.

Ипак, кад рони Скајлс никада није потпуно сам. Увек га прате два гласа: глас жеље и глас опрезности. Један га подстиче да даље истражује, други га спречава да зарони у неизвесност. Једном је послушао погрешан глас. Провлачио се с муком кроз пролаз који се сужавао до висине од 45 центиметара и једва издржавао притисак на груди. Ипак, глас жеље му је рекао: – Иди! – Био је сигуран да пролаз води у шири тунел.

Никада то није открио. Прошао је око 25 метара од улаза када је ваздух почео да истиче из подешивача и нашао се у бујици мехурића. Пипајући по мраку, дохватио је резервни подешивач и ставио га на уста. На своје запрепашћење, утврдио је да и он испушта ваздух и пропушта воду. Покушао је да поново употреби први, удахнуо неколико пута, а онда – ништа! Боца је била празна. Сада је морао да узме резервни из кога су куљали мутна вода и ваздух. Тада је увидео да, ако подигне језик, може да спречи да му вода продре у уста и да удахне мало ваздуха.

Да би сачувао ваздух, непрестано је укључивао и искључивао боцу водећи рачуна да удахне када укључи боцу, а плива кад је искључи.

– Знао сам да се борим за живот. Био сам закопан у гробу од блата. Само један пропуст и – смрт. Усредсредио сам се као никад дотад. Преживео сам!■

В. Минић

Наш авион полеће одмах иза поноћи – рекао ми је Џејсон додавши да ће ме чекати до последњег тренутка. Обећала сам да ћу стићи до једанаест. Ако не дођем, то ће значити да сам одустала, а он ће отпутовати сам. Те вечери требало је да донесем најважнију одлуку у животу. На једној страни био је Џејсон, а на другој све што је чинило мој досадашњи живот: моји родитељи и сестре, пријатељи, школа и земља у којој сам рођена. Знала сам да ћу, ако одем, изазвати бес и огорчење своје породице и да ми вероватно никада неће опростити.

Седећи са сестрама испред телевизора претварала сам се да гледам филм док су ми се мисли ковитлале. Остајеш или идеш, остајеш или идеш, понављала сам у себи. Било је око пола једанаест када сам им пожелела лаку ноћ и отишла у своју собу.

Кроз прозор је допирао свеж ваздух. Помислила сам на Џејсона који ме чека и на то да га, ако одустанем, вероватно више никада нећу видети. Та мисао ми је разбистрила ум. Одједном је све било лако и знала сам шта треба да учиним. Спаковала сам у ранац неколико стварчица и угасила светло. Иако сам обећала да ћу стићи до једанаест, знала сам да ће ме Џејсон чекати. Десетак минута касније отворила сам прозор и искорачила у мрак...

Те ноћи, 2. новембра 1999. године са аеродрома у Манами, главном граду Бахреина, полетела је група америчких маринаца враћајући се у Сједињене Државе после боравка у бази на овом острву. Лет је био уобичајен – дуг и заморан.

По слетању на чикашки аеродром двојица са чиновима нижих официра замољени су да поново покажу своја документа. Први је имао уредне папире на име Џејсона Џонсона. – Молим вас, покажите ми ваша документа – обратио се службеник другом. Овај је стајао непомично. Неколико секунди нико се није померио. – У реду, изгледа да је готово – проговорио је први. – Сад ћемо вам све објаснити. – Други је спорим покретом скинуо плави качкет. – Ја сам... ја сам – муцала је, дрхтећи, девојка чија се дуга црна коса промолила испод качкета. – Њено име је Меријам ел-Калифа – одговорио је у девојчино име

Џејсон Џонсон. – Она је... – младић је бирао речи – она је принцеза, бахреинска принцеза и, ма шта урадили, не смете је вратити у Манаму.

Хиљадама километара далеко од Чикага, у Бахреину, острвској државици у Персијском заливу, у вили шеика Абдулаха ел-Калифе трајало је право ванредно стање. Открившн нестанак своје

ПРИНЦЕЗА И МОРНАР

Те вечери требало је да донесем најважнију одлуку у животу. На једној страни био је Џејсон, а на другој све што је чинило мој досадашњи живот – објашњавала је Меријам ел-Калифа

Меријам Џонсон

Џејсон за време службе на Бахреину

Илустровао Брана Јовановић

осамнаестогодишње кћерке, родитељи су обавестили полицију. На питање полицајаца да ли им на памет где би њихова кћерка могла да оде, девојчини родитељи углас су одговорили: – Не – одлучно је рекао отац. – Да – изјавила је мајка и сви погледи су се задржали на њој.

Клупко је почело да се размотава. Очајна, мајка је објаснила најпре свом запањеном мужу, а онда и полицајцима, да се њена кћерка у јануару те године упознала са извесним Џејсоном, Американцем, који је боравио у америчкој бази на Бахреину. После једног и, како је девојка рекла јединог, изласка у биоскоп, открила их је тајна полиција и обавестила мајку, а Меријам јој је под претњама и грдњама обећала да момка више неће виђати. Девојчин положај отежавала је чињеница која је њен дотадашњи живот чинила лепим и лагодним. Њен отац је био рођак шеика Амира Хамад бин Иса ел-Калифе који је владао Бахреином.

Девојчин отац, припадник владајуће династије, имао је титулу шеика, а његова жена и кћерке биле су шеике, односно принцезе. Живот Меријам ел-Калифе био је унапред одређен и строго надгледан. Васпитавана је сагласно муслиманској вери, ишла је у одабрану женску школу, а будућег мужа изабрали би јој родитељи и он би свакако морао бити „плаве крви".

Када је сазнала за кћеркину везу са Џејсоном, девојчина мајка учинила је све да би је прекинула, стављајући Меријам у неку врсту кућног притвора, у страху од велике срамоте која би била нанета читавој породици када би се за ту везу сазнало.

Меријам је ипак наставила тајно да се дописује са Џејсоном. Иако су се тих месеци видели само два-три пута, и то на по неколико минута, њихова љубав била је, чини се, све јача. Када је крајем лета Џејсон сазнао да треба да се врати у САД, нашла се у тешкој недоумици: да покуша да побегне у Сједињене Америчке Државе са Џејсоном, што је било скопчано с многим тешкоћама, или да заборави на њега.

Иако се девојка до последњег тренутка предомишљала, све припреме за њено бекство биле су до танчина испланиране. Џејсон је са два друга у које је имао поверења проводио ноћи мувајући се око аеродрома да би открио најповољнији начин да Меријам прокријумчари из Манаме. Утврдили су да амерички војници лако пролазе све безбедносне контроле и, што је најважније, да су једини документи које им траже на увид – војна легитимација и наредба за повратак у Америку.

Џејсон је брзо набавио фалсификована документа за Меријам. Уз мало среће, веровали су, подухват је могао да успе. Само да стигнемо у Сједињене Државе. После ће све бити лако, веровао је Џејсон.

Меријам је у Чикагу задржана у притвору због покушаја да са фалсификованим документима уђе у САД. Њени родитељи су дипломатским каналима тражили да девојка првим авионом буде враћена у Бахреин, правдајући то чињеницом да је по законима који важе у тој земљи Меријам и даље била малолетна. Обе стране су имале адвокате и нова битка за њихову љубав могла је да почне. Меријам је провела три дана у притвору. Пуштена је уз дозволу да привремено борави у САД до одлуке о томе да ли ће јој бити дат азил.

– Одмах смо одлетели за Лас Вегас и тамо смо се венчали. Знала сам да сам донела праву одлуку. Моја породица никад се не би помирила с тим да се удам за странца, уз то и хришћанина. Ово је било једино решење – објашњавала је Меријам у једном од многобројних разговора с новинарима.

Недуго после венчања Џејсон је доспео на војни суд који му је одузео чин. – Становали смо у станчићу мањем од моје собе на Бахреину. Џејсон је радио, а ја сам проводила дане обављајући уобичајене послове, шетајући и гледајући телевизију. Све је за мене било ново. Људи су живели једноставно и слободно. Иако су ме неки доживљавали као принцезу, једино што сам желела јесте да будем као они. Џејсонова бака и отац дошли су нам у посету и чим сам их видела осетила сам огромно олакшање. Понашали су се као да ме познају читав живот и укључили су се у кампању коју смо повели. Претила је опасност да будем

депортована на Бахреин – каже Меријам.

Иако је адвокат кога су платили девојчини родитељи тврдио да је њена породица дубоко ожалошћена њеним одласком и да једино што желе јесте то да поново виде своју кћерку, Меријам и Џејсон били су уверени да би повратак на Бахреин за Меријам значио озбиљну опасност. – Она је погрешила, али су родитељи вољни да јој опросте. Не прети јој никаква опасност од повратка кући – уверавао је суд адвокат породице Ел-Калифа.

– Ова девојка је прекршила сва правила која за њу у тој земљи важе и тиме се замерила моћној владајућој породици. Она их је осрамотила и зато нико не може да гарантује да је неће стићи казна коју је по њиховом мишљењу заслужила. Меријам је принцеза и за њу важе правила која су другачија од наших. У најбољем случају, остаће целог живота у кућном притвору, а лако би се могло догодити да буде ишибана или чак убијена. Њен отац није довољно моћан да је сачува од гнева оних који сматрају да их је осрамотила. Зато јој морате дозволити да остане у Сједињеним Америчким Државама – узвратио је адвокат Џонсонових.

У кампању која је пратила судски поступак укључиле су се и организације за људска права, новинари, писци, професори универзитета, познаваоци блискоисточних прилика и сенатор из Калифорније Барбара Боксер. Сви су били на страни младог пара. – Отац ми је чак послао и писмо у коме ме позива да се вратим. Џејсона, међутим, није ни речју поменуо. Жао ми је што сам нанела бол својој породици, али их молим да схвате да нисам имала избора – објашњавала је Меријам. – Ми не желимо да се од овог прави међународни случај. Једино што тражимо је слобода да будемо заједно – додао је Џејсон.

После много неизвесности, у мају 2001. године судски поступак је окончан на задовољство младог пара. Меријам остаје странкиња, али уз дозволу да трајно живи у Сједињеним Америчким Државама. – Најзад ћемо почети да живимо. Не могу да опишем колико сам срећна – изјавила је Меријам сазнавши за судску одлуку. На новинарска питања да ли ће се једном вратити у Бахреин и да ли се и даље осећа као принцеза, Меријам Џонсон одговорила је одрично, уз осмех■

Љ. Бољановић

Кад је 1982. године амерички недељник „Тајм" за личност године прогласио Његово величанство компјутер, многи су рекли: „Биће он и јунак столећа!"

● Многи су тврдили да ће рачунари смањити потрошњу хартије. Ако је судити по Американцима, одговор је негативан. Током 1995. године они су годишње, у просеку, користили 375,5 килограма папира, двоструко више него осамдесетих година. Уместо да се смањује, потрошња хартије се, из године у годину, повећава.

● Лептоп или преносиви рачунари згоднији су за употребу јер власник може свуда да их понесе и користи, али незгода је што се, у поређењу са компјутерима који стоје на једном месту, у тридесет одсто случајева чешће догоди да склизну с места на које су одложени. Ови рачунари постали су опасност и за путнике у авионима јер, као и торбе пословних људи, често испадају из простора за пртљаг изнад седишта.

● За Нову 2000. годину у седишту компаније „Мајкрософт" у Њујорку три стотине запослених, заједно са својим породицама, морало је, за сваки случај, да остане на радним местима, јер се страховало да ће рачунари „полудети" и 2000. препознати као 1900, што би имало несагледиве последице. Срећом, нису полудели.

● У протекле три године учетворостручиле су се разне врсте компјутерских злодела. На удару су углавном велике корпорације и владине организације у које вешти хакери успевају да продру и направе дармар. Да би се испитао сваки случај и ушло у траг починиоцима, за отклањање сметњи на сваком појединачном компјутерском систему потроши се око милион долара.

● Компјутерски вируси, неки смишљени само као сметња у раду на рачунару, а други тако опасни да могу да избришу све податке похрањене на хард-диску, постоје од осамдесетих година. До сада се појавило више од 10.000 различитих вируса од којих је тренутно око хиљаду двеста у оптицају. Нажалост, верује се да се свакодневно појави између шест и девет нових вируса. „Профил" особе која их смишља? То је младић између четрнаест и двадесет четири године, изузетно талентован и интелигентан, бунтовне природе, жељан да на себе скрене пажњу. Ко, рецимо, има вирус познат као „Микеланђело", мора да страхује сваког 6. марта јер се тог датума, када је рођен овај велики италијански уметник, вирус „пробуди" и почне да хара по подацима у рачунару.

● Иако су монитори рачунара често згодни да се на њих ставе или одложе многобројни предмети, то се никако не препоручује. Нагомилана хартија, свеске или разни украси затварају отворе за вентилацију и тако се скраћује век монитора.

● Компјутер не треба често палити и гасити. Сваки пут кад се притисне дугме „power" или „switch on", то је прави мали електрични шок за чипове рачунара, слично као када би се човек будио тако што би скочио у базен с леденом водом. Да би рачунар дуже трајао, укључите га кад устанете и угасите тек кад кренете на спавање.

● ENIAC, први електронски компјутер настао пре педесет година, био је дугачак око двадесет четири метра, тежак тридесет тона, а имао је 17.000 различитих цеви. Поређења ради: лични рачунари данас могу да похране милион пута више података него ENIAC и раде 50.000 пута брже. Један чип величине нокта на малом прсту има меморију као ENIAC који је, када је 1949. године пуштен у рад, заузимао читав блок зграда.

● Просечан Американац у току само једног дана, на овај или онај начин, зависи од 264 различита рачунара што у кући, што на послу, у школи, код лекара...

● У орбити тренутно кружи више од двеста сателита који имају само једну улогу: да опслужују средства комуникација – компјутере, пејџере, телефоне.

● Ватикан је 1996. године своје услуге верницима почео да пружа и уз помоћ компјутерске мреже користећи три главна рачунарска система означена именима арханђела Рафаила, Михаила и Гаврила.

● Бил Гејтс, оснивач „Мајкрософта", са само четрнаест година, а било је то 1969, основао је фирму за прављење софтвера „Лејксајд програминг груп". Већ током прве две године зарадио је 20.000 долара. Када су његови партнери сазнали да послују са дечаком, многи су одустали од сарадње.

● Познати амерички недељник „Тајм" редовно проглашава личност године. Уредништво листа одлучило је да 1982. године то буде Његово величанство компјутер■

В. Софреновић

Свето место остаје загонетка

БОГОВА ГРАДА

Страхопоштовање које су Астеци осетили када су ушли у Теотиуакан, град рушевину, било је дубоко и снажно. Празним улицама и трговима, напуштеним палатама и разореним пирамидама господарила је беживотна тишина. Народ који је подигао верску престоницу Мексика нетрагом је нестао хиљаду година раније. Ко је он био, куда је и зашто отишао?

Пре отприлике 1500 година, када су западном Европом харала варварска племена, с друге стране Атлантика, на простору данашњег Мексика, блистала је једна напредна цивилизација. Доказ за то су остаци великог града подигнутог на географски савршеном месту и задивљујуће осмишљеног. То је све што се поуздано зна. Име града и порекло народа који га је подигао засновано је на астечким легендама. О томе како је и зашто разорен, нема никаквих трагова.

Када су Астеци почетком 12. века, насељавајући ово подручје, наишли на разрушени град, на основу легенди препознали су у њему светилиште богова, Теотиуакан, или „место оних који имају пут до богова", што на астечком значи име овог града. По предању, то је била верска престоница Толтека, индијанског народа чију су културу и обичаје следили Астеци. То што је град био разорен и напуштен већ шест векова пре њиховог доласка, Астеке није занимало. За њих је Теотиуакан био свето место, а за научнике велика археолошка загонетка.

Света обавеза

Ископине града указивале су на то да је настао у 5. и 6. веку, а научна сазнања о толтечкој култури везивана су за 10. век када је Теотиуакан већ био разорен. Ипак, астечке претпоставке о Толтецима нису одбачене, јер су Астеци у својим еповима и хроникама име Толтек користили да би означили древни народ од кога потичу. Научници су ове податке прихватили као свој пропуст.

Статуа Толтека нађена недалеко од Теотиуакана

План града

Замишљени цртеж града богова заснован је на раду антрополога Рене Милона са Универзитета у Рочестеру.

Град се мрежасто простире с обе стране главног пута Авеније мртвих (1). Авенија се протеже у правцу север – југ, од Месечевог трга (2) до Цитаделе (3), верског средишта града. Ниски степенасти храмови окружују највећи, подигнут у славу Кецалкоатла, пернате змије (4). Две највеће грађевине у граду су Пирамида Сунца и Пирамида Месеца (5 и 6). Свештеници су живели у палатама источно од Авеније мртвих (7), а верски поглавари у најлепшој која је називана лептир-птица (8)■

Данашњи изглед: уз широку и дугачку Авенију мртвих смештено је стотинак мањих верских грађевина. Пирамида Месеца налази се на крају, а Сунца с леве стране Авеније

Шестостепена пирамида основа је храма Кецалкоатлу украшеног рељефом и скулптурама глава бога пернате змије и бога кише који подсећа на Кецалкоатла, али има кругове око очију

Али, око разлога због којих је град подигнут подударности између астечких списа и археолошких открића било је много. Слагали су се у томе да је Теотиуакан био обредно светилиште богова.

Толтеци су били земљорадници, природне појаве поштовали су као богове и веровали у врховно божанство и свог творца Кецалкоатла, пернату змију у облику птице, кецала, која је означавала ветрове па је имала везе с небом и све четири стране света. Као змија, коатл, божанство се везивало за воду и кишу. Оно им је, дакле, даровало живот на земљи и њему су били најзахвалнији.

Ипак, постоји претпоставка да је Кецалкоатл био стварна личност, легендарни толтечки краљ који је увео многе корисне вештине, науке и ратарство. Када је отишао, обећао је народу да ће се вратити. Њему и свим осталим боговима Толтеци су подигли Теотиуакан у знак оданости и захвалности.

стаје. Астеци су веровали да су град богова саградили оснивачи нове ере, предодређени Толтеци.

Улицом мртвих од храма до храма

Главни пут водио је у правцу север – југ кроз цео град. Дугачак километар и по и широк 42,5 метара, назван је Авенијом мртвих јер су Астеци веровали да је повезан с гробовима. Авенија је била испресецана бројним улицама које су омеђивале градске целине и њом се долазило до свих пирамидалних храмова.

Најзначајнија и најистакнутија у Теотиуакану била је Пирамида Сунца, петостепена грађевина за коју је израчунато да је завршена у 1. веку и да је радове изводило неколико хиљада људи, бар педесет година.

Степенаста пирамида основе 82x79 метара, висока 65 метара, означавала је средиште васионе.

На северном крају Авеније мртвих налазила се Пирамида Месеца. Била је мања, али готово истоветна оној посвећеној Сунцу.

Потпуно одвојена и другачије осмишљена, на супротној страни Авеније изграђена је Цитадела, трг окружен ниским степенастим храмовима за које се верује да су били школе за обуку свештеника и места на којима су се одавале почасти боговима. У средишту тог трга уздизао се храм Кецалкоатлу. Од тог храма сачувана је само шестостепена пирамидална основа са великим стилизованим главама бога пернате змије и бога кише.

Маска нађена у ископинама Теотиуакана

Уверени да их богови непрестано посматрају, Толтеци су се трудили да их одобровоље и умилостиве. Град светилиште који су саградили није био само молитвени храм, већ место на коме су им обредним светковинама и приношењем људских жртава одавали почаст. Вера је налагала да испуне свету обавезу и богове који су се жртвовали да створе човека напајају људском крвљу. По астечким забелешкама, част је била бити изабран за жртву.

Савршен план града

Изградња великог светог града брижљиво је осмишљена. Место на коме је подигнут природни је пут који спаја долине Мексика и Пуебла с тропском низином Мексичког залива где се данас налази Веракруз. Равна као длан, на висини од 2300 метара, заравнан на којој је град подигнут заузима површину од готово двадесет квадратних километара. Иако је већи део Теотиуакана још затрпан, научници су направили макету на основу које се јасно уочава савршенство урбанистичког пројекта, али и познавање астрономије.

Цео град подсећао је на мрежу квадрата повезаних широким пролазом, а сваки квадрат осмишљена је целина за себе. Значај сваке грађевине наглашен је с правом мером. Ништа није сувишно, ништа не недостаје.

У славу Кецалкоатла

Научници који су изучавали религију древних индијанских племена сматрају да је цео Теотиуакан сграђен у славу Кецалкоатла. Они су у неким старим списима нашли да птица кецал означава духовну снагу, а змија коатл земљу и материјалну снагу. Тако би Кецалкоатл могао да буде јединство неба и земље, јединство духа и материје, односно симбол стварања васионе.

Има и оних који су видели и скривено значење култа пернате змије – приказивала је двоструку природу човека. Због тога су и грађевине окренуте у правцу исток – запад, двема супротним природним појавама: изласку и заласку сунца.

Претпоставља се да је у Теотиуакану живело око 150.000 људи, првенствено свештеника, верских поглавара, ходочасника, али и обичних угледних грађана. Становали су у палатама и кућама сличним коцкама које су у средини имале двориште из кога је могло да се уђе у све просторије. Собе су биле без прозора, али су постојали отвори за светлост и проветравање.

Понекад је више зграда чинило стамбену четврт. У њима су археолози нашли кружне јаме пречника око једног метра и исте дубине. Били су то гробови. У некима је било очишћених костију, у другима изломљених, а понекад су биле тако сложене да не обликују скелет. Али, у свакој гробници било је много обредних понуда – грнчарије, погребних маски од глине или исклесаних у жаду, тиркизу или опсидијану. У некима је нађено и оружје са сечивом од вулканског стакла.

Више од игре

На малобројним сачуваним унутрашњим зидовима палата археолози су пре неколико година разазнали међу цртежима верских обреда и један који приказује игру лоптом. Да би сазнали о каквој је игри реч, применили су обрнут поступак истраживања – проучили су обичаје и спортске вештине Маја и Астека.

Установили су да је у питању необична игра: спој данашњег фудбала, одбојке, кошарке и шпанске игре пелоте. Имала је верско обележје и одржавала се као део обреда који је укључивао жртвовање и смрт.

Две групе играча надметале су се на простору између два велика камена зида. Тај простор је означавао небо или рај, био је окренут у правцу исток – запад, а зидови – граничнике небеског царства. Испред зидова били су постављени камени стубови, неке врсте статива, и по два камена прстена на висини од шест метара, такође распоређена у смеру исток – запад. Промер прстена био је тек толики да тешка лопта направљена од смоле и конопље једва прође кроз њих.

Играчи су носили пуњене штитнике за колена, кожне кецеље, а на лицу маске да би се сачували од ударца лопте. Од повреда приликом пада на каменито тло штитиле су их рукавице.

Циљ игре био је да се лопта „закуца" у крај противничког терена, као што то раде одбојкаши, смести између статива, као у фудбалу, или протури кроз прстен, као у кошарци. Играчима је било дозвољено да лопту одбијају о зид куковима, лактовима, коленима или дугачким штаповима какви се данас користе у хокеју.

Најтеже, али истовремено и најзанимљивије и најзначајније било је постићи погодак убацивањем лопте кроз камени прстен. Играч који постигне такав погодак имао је право да од било ког гледаоца, кога он и његови саиграчи ухвате, одузме сву одећу и имовину. Разлог за то био је небески оправдан – прстенови су означавали излазак и залазак Сунца, а кретање лопте путању овог небеског тела.

Ипак, ма како забавне, ове игре завршавале су се кобно: они који су се кладили у поражене играче остајали су без имања, а губитници су приношени као жртве боговима.

Ма ко да су били становници Теотиуакана, све што су радили било је подређено вољи богова. Ипак, нетрагом су нестали. Да ли су се замерили творцима природе, па су их они казнили разоривши им цивилизацију, или су се древни људи побунили против богова, па су уништили себе и светилиште да би уништили њих или су се једноставно одселили и изумрли?■

Припремила ***С. Делибашић***

ЧУЛИМА ЈЕ ТЕШКО ОДОЛЕТИ

СЛАТКО... СЛАНО...

За многе људе храна је једина истинска страст. Она подстиче жеље које неумољиво траже задовољење, али не на неком другом пољу, већ искључиво у истој области осећаја где су те жеље и настале. Човек је, једноставно, присиљен да поново – боље рећи стално – нешто једе, да куша увек нове и нове посластице. У таквим приликама чуло укуса подвргнуто је мукотрпном вежбању, готово без икаквог предаха. Као што је добро познато, код извесних људи последице вежбања чула укуса најчешће су преокрену животни пут и заувек затру њихову халапљивост. Одмах је јасно да је то психолошка битка. Сала за вежбање, базен, сауна и сто за масажу само су кулисе.

Игра самообмане

– Покушава да ме убије у појам, ето шта ми ради – бесно је рекла изразито буцмаста госпођа излазећи из лекарске ординације. На себи је имала изазовно припијену мајицу на бретеле и бициклистичке панталоне... Врцкајући, упутила се изотопе кифлице које им прекривају тело – све личи на горко-слатку игру самообмањивања. Вероватно је с тим у вези и начин на који се одевају, а он је веома, веома изазован. Баш као да нису дебели. „Вруће" панталонице, уске кошуље, мајице бар два броја мање... А можда је и број поклоника дебељуца много већи него што мислимо. То би могла да буде срећна околност... Ево и примера.

Две сасвим младе буцмасте девојке по повратку са часа гимнастике дуго су пиле чај без шећера. Чај је био део терапије. Досађивале су се. У једном тренутку зазвонио је мобилни телефон. Девојка је мазно изговорила: „Дааа..?" После неколико минута разговора поверила се дебељушкастој пријатељици: „Он је! Казала сам му да сам ослабила већ два килограма. Знаш ли шта ми је рекао? Ма, шта ће ти то! Лепа си као анђео!" Изговоривши реченицу, хитро је завукла руку у ранац и извадила чоколаду. Заверенички је погледала другарицу. Закикотале су се и бациле се на „посао".

Мршави уљези

Док раде гимнастичке вежбе, дебељуце углавном забушавају. Јер, шта би друго? Оно што им предлажу витке и еластичне наставнице, за њих је једноставно неизводљиво. Понекад се смеју и уздишу, некад покушавају да се сакрију. У базену најчешће скакућу уверени да ће им лака водена масажа бар мало смањити обим струка. У ствари, нелагодност великој групи дебељуца не изазивају њихови „мучитељи" већ мршави уљези који су ту дошли да би били још мршавији. Растежући кожу са стомака на којој нема ни трага од „појаса за спасавање", они се лицемерно жале правим дебељуцама како су неподношљиво дебели. По читав дан вежбају и ништа не једу, самозадовољно гледајући дебеле како се муче.

Када је група после две недеље завршила третман, окупили су се да размене искуства и размотре резултате. У први мах сви су хвалили изванредан успех дијете и вежби. Све док најискренији међу њима, можда у наступу безнађа, није крикнуо у микрофон тако да га сви чују:

– Дао сам све од себе, али, признајем, одлазио сам сваке вечери да кришом једем врућу јагњетину и лепиње! – Настао је тајац, а потом се проломио громки аплауз. Било је извесно да је очајник изрекао тајну коју су мање или више сви скривали. И свима је било много, много лакше.

Пре или касније, искреност доноси олакшање и због тога је боље не лагати друге, а ни себе. Посебно уколико се има у виду да је чулима тешко одолети. И онда када мислимо да је наша воља однела победу, схватамо да смо се заправо само заваравали – чула су у ствари била потиснута и поново су покуцала на врата наше свести. Можда снажније него икада раније. Имајмо разумевања! ■

М. О.

– Дао сам све од себе, али, признајем, одлазио сам да кришом једем врућу јагњетину и лепиње! – очајнички је крикнуо дебељуца у наступу искрености и безнађа. Сви су му пљескали

јасно видљиве. Њих називају дебељуцама.

Већина буцмастих није задовољна сопственим физичким изгледом, односно стасом. Мада углавном изгледају весело, неки чак дебљину сматрају својом злом судбином, несрећом. Међутим, од хране не могу да одустану... И ту почиње наша прича.

Сваке године дебељуце се окупљају у једном бањском хотелу где лекари покушавају да им

Све о шпијунажи: потајни улазак

Кључ је у

Обавештајне службе имају људе који су у стању да отворе све што је закључано и да се кришом увуку у било који простор да би се докопали тражених података или материјала

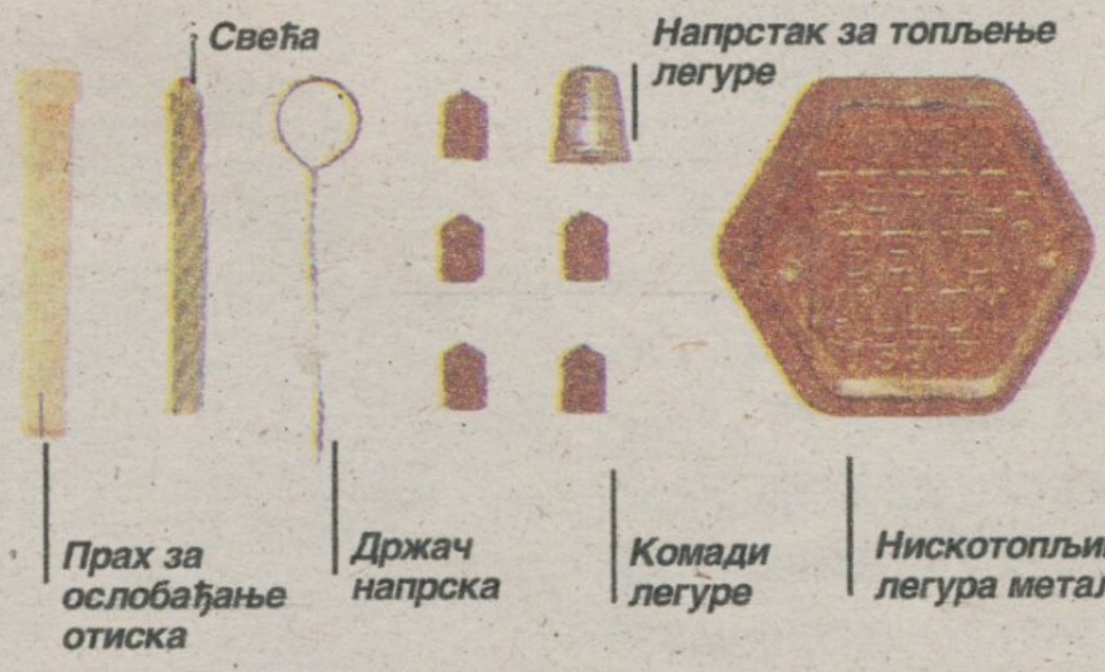
Потајни уласци налажу врло брижљиво планирање, а изводе их стручњаци са посебном опремом. Отварање калаузом се, уколико је могуће, избегава јер је тешко и непредвидљиво – боље је украсти кључ и брзо нарезати нови. Ако нема оригиналног кључа, одговарајући се прави помоћу посебног комплета за отискивање.

Након онеспособљавања аларма против провале, последње осигурање пре уласка је провера да ли унутра има некога. Један од начина је да се телефонира: ако неко одговори, подухват се обично отказује. За овакве телефонске позиве екипама за улазак некада су издавани преносиви аутоматски телефони које су из употребе избацили мобилни ■

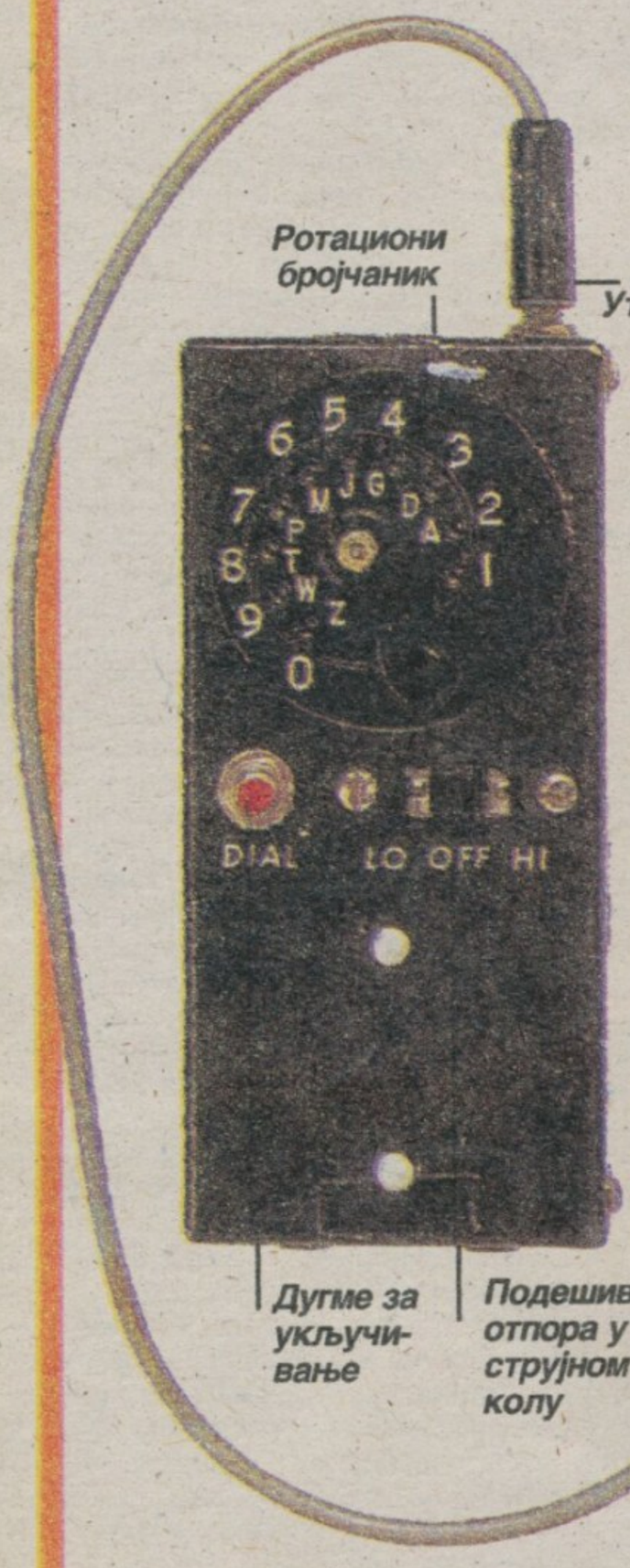
КОМПЛЕТ ЗА ИЗЛИВАЊЕ КЉУЧА

Понекад је могуће закратко украсти кључ и вратити га на место да би се избегло откривање. Сместа се узима отисак у глини и прави брза копија од легуре метала с ниском тачком топљења која се топи на пламену свеће. Трајан дупликат кључа може да се нареже касније ■

ПРЕНОСИВИ АУТОМАТСКИ ТЕЛЕФОН

Телефони овог типа коришћени су у САД педесетих и шездесетих година 20. века. Са телефонском линијом били су повезани помоћу прислушног уређаја. Уређај има подешивач да би се отпор прилагодио оном у телефонском колу. Каснији мобилни телефони избацили су из употребе овакве уређаје ■

ПРОФИЛ ШПИЈУНА: ГОРДОН ЛИДИ

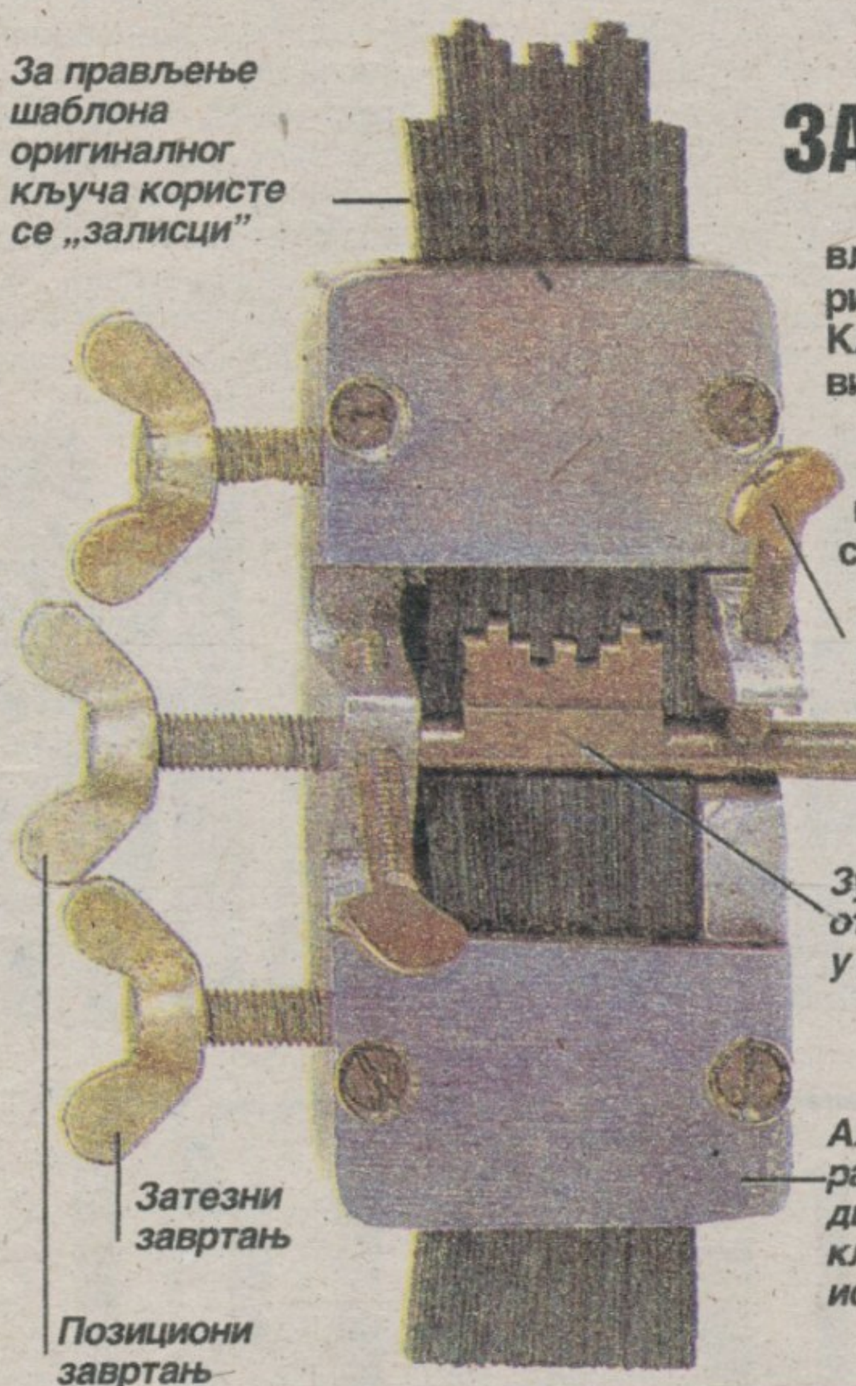

Бивши агент FBI и адвокат Гордон Лиди (рођен 1930) био је једна од главних личности провале у зграду Вотергејт 1972. године. Годину дана раније био је умешан у потајни улазак у дом психијатра који је лечио једног истакнутог учесника протеста, иначе ветерана рата у Вијетнаму. Лиди је тада употребио фото-апарат „минокс–Ц" и ланчић за мерење да би допринео откривању типова брава у стану ■

– кључу!

УРЕЂАЈ ЗА ШАБЛОН КЉУЧА

Направа се употребљава за прављење дупликата кључева за старинске типове брава „на перо”. Кључ у потребном положају држе вијкови, а залисци се прилагођавају док се тачно не поклопе са шаблоном назубљења кључа. Једном направљен, шаблон може да се употреби више пута ■

За прављење шаблона оригиналног кључа користе се „залисци”

Вијак држи кључ у потребном положају

Зупци кључа отклањају пера у брави

Европски тип назубљеног кључа

Алуминијумски рам прихвата два шаблона кључа истовремено

Затезни завртањ

Позициони завртањ

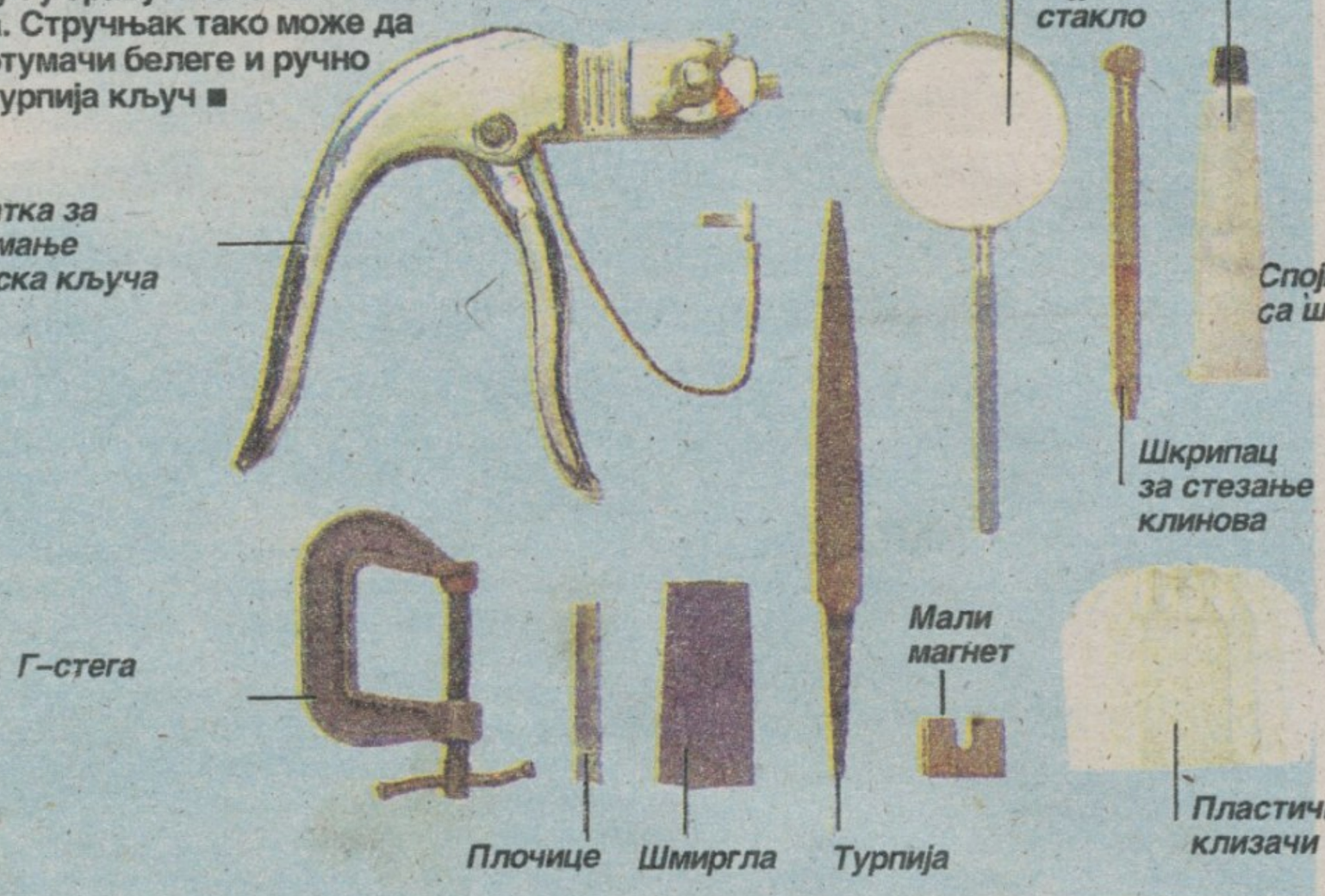
УРЕД ЗА ТЕХНИЧКЕ УСЛУГЕ (OTS)

Део Централне обавештајне агенције САД (CIA) јесте и уред за извођење техничких операција. Његови припадници су стручњаци за обијање брава, потајне уласке у просторије, тајно фотографисање и прислушкивање. Они такође смишљају камуфлажу, скривена места и касете за мртве јавке и одговорни су за тајну преписку и микротачке. Савремени OTS део је Помоћне управе за науку и технологију при CIA ■

АМБЛЕМ OTS

КОМПЛЕТ ЗА ОТИСКИВАЊЕ КЉУЧА

Комплет је употребљив за више различитих типова кључева. Посебна алатка за узимање отиска увлачи ненарезан кључ у браву и означава белеге механизма. Стручњак тако може да протумачи белеге и ручно истурпија кључ ■

Графитни прах

Увеличавајуће стакло

Алатка за узимање отиска кључа

Шкрипац за стезање клинова

Мали магнет

Г–стега

Пластични клизачи

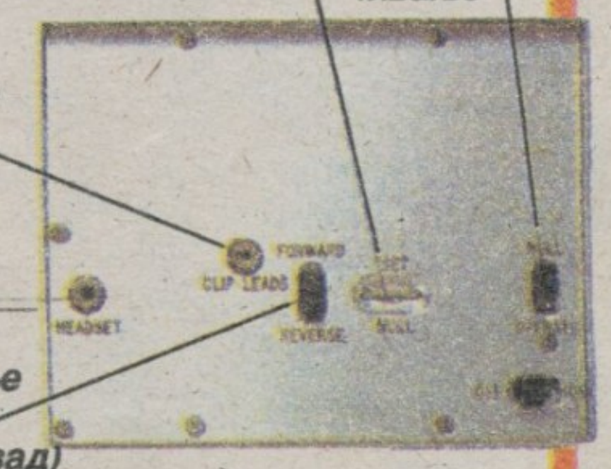
Плочице

Шмиргла

Турпија

КОМПЛЕТ ЗА ИСКЉУЧИВАЊЕ АЛАРМА

Стари аларми користили су сигнал који се преноси жицом. Аларм се укључивао када би сигнал био прекинут. Са овим комплетом агент је могао да пресретне сигнал, преспоји жицом и спречи да упад буде откривен ■

Водови са штипаљком

Слушалица

ЈА САМ ПЕПЕ!

У јунском броју италијанског часописа „Медицинска истраживања" из 1939. године потанко су описани догађаји који следе. Нису успели да их размрсе ни званична медицина ни полиција и за њих нема разумног објашњења

Ако је могло да се догоди да и тај зимски дан у маленом Катанцару на самом југу Италије прође без нарочитих узбуђења. Километрима далеко, у Африци, беснео је рат који су Италијани водили против Етиопљана, али та чињеница као да је заобилазила ово месташце, па ћемо је и ми препустити некој другој причи. Свет се за Катанцаро окренуо тумбе у рано јутро 13. фебруара 1936. године када је први од раноранилаца који се затекао на мосту у близини места нашао на обали непомично тело деветнаестогодишњег Ђузепа Вералдија, познатијег као Пепе. Младић је имао велику рану на глави, изгледало је од ударца у камен. Био је полуодевен, а његова одећа налазила се разбацана унаоколо. Неколико сати касније цео Катанцаро брујао је о ономе што се догодило. Радознали су пожурили на место несреће и свако је имао понешто да примети или дода изјавама Пепеових познаника које је испитивала полиција. Истрага је била брза – и површна.

Два-три дана после открића Пепеовог тела полиција је саопштила да је несрећни младић сувише попио, промашио мост, ударио главом у камен и тако окончао живот. Питања на која истрага није успела, а можда ни покушала да нађе одговор недељама су заокупљала мештане. Није било разговора у коме се не би повела реч о судбини несрећног Пепеа. Непристрасни слушалац могао је, без већег напрезања, да сазна да је Пепе ноћ уочи кобног догађаја провео у друштву четворице младића играјући карте. Полушапатом је раширен и наставак приче, о томе како је усред ноћи младић напустио другове и отишао у посету дами чији је муж, могло се сазнати, те ноћи био далеко на северу.

Шта је с Маријом?

И тако, иако је чудо трајало много више од три дана, судбина младог Вералдија постепено је уступила место другим догађајима који су заокупили пажњу становника Катанцара и околине.

Да се на овоме завршило, Пепеова смрт остала би запамћена само у кругу његових најближих и забележена у локалним хроникама. Међутим, три године касније необични догађаји скренули су пажњу читаве Италије на трагичан крај Ђузепа Вералдија. Седамнаестогодишња Марија Таларико нашла се 5. јануара 1939. године са својом баком пред истим оним мостом од кога је почела наша прича. Закорачивши на мост, девојка је постала необично узнемирена. Почела је да плаче, па да вришти, а кад је стала изнад места где је нађено Пепеово тело, пала је и онесвестила се. Следећих неколико сати провела је у дубоком сну. Доктор Ђовани Скамбија, који је дошао на позив Маријине баке, није могао да утврди шта се са девојком догађа. Зато је свима лакнуло када је почела да се буди из сна. – Где сам ја и где је моја мајка? Шта сви ви овде радите? – проговорила је Марија дубоким гласом који је пре могао бити глас неког мушкарца него њен. Девојка је била потпуно збуњена, па јој је доктор Скамбија дао средство за смирење. Међутим, она је и даље непромењеним мушким гласом тражила да види „своју" мајку и да је одведу кући. Сви су били у чуду. Доктор је најзад упитао Марију како се зове. – Ја сам Пепе. Пепе Вералди – одговорила је Марија.

Градићем се, брзином каква прати само несрећне догађаје, пронела вест да је Ма-

рија Таларико полудела и да се претвара да је младић који је погинуо пре три године. Међутим, доктор Скамбија, који је свакодневно био поред Маријине постеље, био је уверен да лудило није посреди. Марија је говорила мушким гласом, покрети су јој били потпуно промењени, пила је и пушила што раније није чинила и иначе се није понашала као неко ко је скренуо памећу. Најзад, на Маријино наваљивање дозволили су јој да пошаље писмо Пепеовој мајци и да је позове да је посети.

Када је Катарина Вералди узела у руке писмо писано Маријином руком, једва је остала присебна, препознајући рукопис свог сина. Графолози који су касније упоредили Маријин рукопис са Пепеовим потврдили су да их је писала иста рука. Катарина Вералди, веома узбуђена, одлучила је да девојку подвргне још једној проби: послала јој је фотографију једне Пепеове сестре коју Марија никада није видела. Марији је фотографију однео Пепеов зет Ђовани Карито. Девојка је поскочила од радости чим је видела слику. Запрепашћеном Ђованију одмах је изговорила не само име Пепеове сестре, него и објаснила све ширу родбинске везе у породици Вералди. Испричала му је и неке догађаје из Пепеовог детињства, чију је истинитост касније потврдила и младићева мајка.

Доктор Скамбија и даље је свакодневно посећивао Марију Таларико и све разговоре са њом помно бележио. На његов позив, девојку су посетили и други лекари. Мало је рећи да су били запањени променом у девојчином понашању. Она је говорила и понашала се као Пепе Вералди кога иначе није познавала. Постављали су јој разна питања покушавајући да открију недоследност у њеним одговорима. Није било начина да се толико дуго претвара. И није било логичног објашњења за то што је Марија умела да одговори на свако питање везано за настрадалог младића.

Марија Таларико десет година касније

Једно јутро Марија се пробудила врло рано и будећи све остале укућане оштрим гласом наредила им да поспреме кућу јер ће у посету доћи њена мајка. Мислећи да је девојци позлило, њена права мајка послала је по доктора Скамбију. Међутим, пре лекара, тачно у седам ујутру, на врата породице Таларико закуцала је Катарина Вералди. – Мама, мама, најзад си дошла да ме обиђеш – понављала је Марија.

Забезекнута Катарина Вералди се расплакала. Пред њом је била непозната девојка која је говорила гласом њеног сина и понављала његове покрете. – Пепе – у разговор се умешао доктор Скамбија који је у међувремену пристигао – испричај нам како си погинуо. Марија им је без оклевања објаснила: – Налазили смо се у кафани, Тото, Дамијано, Абел, Розарио и ја. Играли смо карте и пили вино. Затим су ме, пијаног и немоћног, повели према мосту... И Марија је полако, реч по реч, присутнима описала последње сате Ђузепа Вералдија. Пепеовим гласом девојка је изнела страшну оптужбу: како су четворица младића најпре напили свог друга и затим га одвели до подножја моста. Ту га је Розарио ударио каменом у главу, Тото песницом у око, а Абел му је каменом сломио вилицу. Пепе се онда онесвестио, а она четворица су, да би све изгледало како се Пепе пијан удавио, почела да га скидају. На пола посла ипак су одлучили да га оставе главом положеног на камен, задајући му тада последње, смртне ударце, чврсто уверени да ће сакрити трагове злочина. То се, захваљујући површној истрази, и догодило. Марија је присутнима казала још и то да је двојици њених убица стигла заслужена казна: Абел је септембра претходне године умро од срчаног удара, а Тото је као добровољац у Источној Африци рањен у лице и унакажен. Розарио и Дамијано су се, уплашени поновним отварањем случаја Вералди, брже-боље изгубили из Катанцара.

Поново Марија

Новине су увелико писале о Марији Таларико, а мештани Катанцара данима се нису ничим другим бавили када је полиција најзад одлучила да се поново умеша у причу. Недуго после посете Катарине Вералди, шеф полиције појавио се код Таларикових обавестивши претходно колеге да поседује крунски доказ да девојка измишља и да ће је раскринкати пред свима и ставити тачку на читав случај који је три године раније јасно и по свим правилима службе истрага решила.

– Марија, Пепе и ја срели смо се у ноћи у којој је он убијен. Да ли можеш да ми кажеш о чему смо разговарали – упитао је шеф полиције Марију Таларико. – Ви сте били на прозору с лулом у зубима, а ја сам се зауставио да поразговарам са вама. Нисам хтео да вам кажем куда идем, али ви сте погодили – рекла је девојка и поцрвенела. – И, шта сам ти рекао – питао је полицајац. Марија је одбила да одговори пред свима, узела је хартију и оловку и написала: „Рекли сте ми да идем у посету Лили. Њен муж је те ноћи био на путу".

Бирајући између угледа службе и истине, шеф полиције ипак је преломио да му је дража истина, па је потврдио да је разговор са Пепеом текао како је Марија испричала и написала, од речи до речи. Девојка је додала још и то да се после састанка Пепе вратио у кафану и да мисли да су четворица младића била јако љубоморна на њега због успеха који је имао код даме чије име није желео да ода.

Наизглед, све је било јасно. Истовремено, ништа се није могло објаснити ослањањем на здрав разум. Необичан случај Марије Таларико окончан је како је и почео, изненада и сам од себе. Једнога дана девојка се пожалила на јаке болове. Захтевала је да је одведу на мост јер „мора да покупи одећу коју је тамо оставила". Дошавши на мост, постала је веома узнемирена и уплашена и брзо се спустила на обалу, на место где је нађено Пепеово тело. У тренутку кад је њена бака стигла до моста, Марија је већ била у несвести, главе наслоњене на камен – у положају у коме је нађен Пепе. Повици, дозивање, дрмусање – ништа није могло да пробуди Марију Таларико. Најзад, после десетак минута који су присутнима, разуме се, били много дужи, Марија је отворила очи. Запањено је гледала око себе немајући појма откуд она ту. Није се сећала ни једног детаља из догађаја са Пепеом, говорила је својим природним гласом и једино је желела да што пре оде кући.

Доктор Скамбија који је поново прегледао девојку могао је само да утврди да од Пепеових речи, покрета и понашања код Марије нема ни трага, и да је девојка здрава. Сва лекарска запажања о случају Марије Таларико објављена су у јунском броју часописа „Медицинска истраживања" из 1939. године. Случај је, са медицинског и полицијског становишта, окончан без икаквих разумних објашњења. Једино је Пепеова мајка остала у чврстом уверењу да је дух њеног сина у потрази за правдом опсео Марију Таларико, а онда је напустио, смиривши се захваљујући искреним и дубоким молитвама уцвељене мајке Катарине Вералди ■

Љ. Б.

УПОЗНАЈ СВЕТ У ШЕСТ И ПЕТ*

Најбољи светски документарни програм

на телевизији ПОЛИТИКА

СВАКОГ радног дана у 18[05] -* ПЕТКОМ у 22[05]
РЕПРИЗЕ наредног дана 10[30] -* СУБОТОМ у 17[05]

ПОНЕДЕЉАК

ИСТРАЖИВАЧ

КРОТИТЕЉИ ЗМИЈА

Индија је земља древних тајни и верских митова. Упркос чињеници да у овој земљи од уједа змија годишње настрада више људи него било где на свету, милиони верника обожавају змије као богове.

Међу најопасније отровнице на свету спада моћна краљевска кобра.

Кротитељи змија су путујући мађионичари, помало варалице и мистици, а у Индији их има око пола милиона, и за туристе свакодневно изводе представе широм земље. О загонетној краљевској кобри, о томе зашто жене не могу да постану кротитељи змија и још којечему можете да сазнате у једној од емисија документарног програма РТВ Политика под именом „Истраживач" ■

УТОРАК

СТИЛ ЖИВОТА

КРИСТИЈАН ДИОР

Рођен је 21. јануара 1905. године у градићу Гранвилу у богатој нормандијској породици. Кристијан је желео да упише архитектуру, али поклекнувши пред упорним захтевима оца, почео је да студира политичке науке.

У свет моде закорачио је случајно, 1938. године, на позив Робера Пигеа, који је видео Диорове модне скице објављене у листу „Фигаро". На модној ревији 12. фебруара 1947. године Кристијан Диор представља линију, своју замисао и „нови изглед" савремене жене.

О Диоровом надасве узбудљивом животу, даху животне смелости који провејава из његових колекција, невероватном сујеверју још од ране младости сазнајте у емисији „Стил живота" уторком на РТВ Политика ■

СРЕДА

КУЛТУРА, ЦИВИЛИЗАЦИЈА

ИНКЕ

Године 1532. цивилизација Инка била је на врхунцу.

Под вођством славног Атахуалапа, овај народ живео је у благостању на земљи која није била гостољубива. Сурово природно окружење – пустиња која је била толико сува да је људе претварала у мумије – није давало топлину њеним становницима. Инке су вековима успевале да одрже једну од најнапреднијих цивилизација. Културе Мохеа, Паракаса и Наска, Ика-Чинча, Чанцаја и Чимуа тајанствени су преци Инка. Неки од њих изградили су велике градове који се данас распадају. Инке и град Ангкор, срце и душа овог народа, нису, нажалост, опстали више од 150 година.

О изгубљеној цивилизацији Инка, њеном богатству, лепоти и тајнама гледаоци РТВ Политика имаће прилику да сазнају нешто више у епизоди документарног серијала средом „Култура, цивилизација" ■

ЧЕТВРТАК

У ДИВЉИНИ

ПЛАСТИЧНИ ПРОИЗВОДИ

Да ли сте знали да се производи од пластичне масе не разлажу природно?

Да ли сте знали да у свету на сваком квадратном километру океана плута 3500 предмета од пластике? То отежава, па и угрожава, живот морских бића. На пример, свакодневно се налазе мртве морске корњаче са стомацима пуним пластичних кеса. Сматра се да их корњаче виде као да су медузе, њихова основна храна.

Да ли сте знали да Јужна

Африка предњачи у свету у рециклирању пластике? Они сада прерађују 20 одсто пластике коју употребе.

Одговоре на ова и друга питања о природи сазнаћете гледајући документарни програм РТВ Политика „У дивљини" четвртком у 18.05 ■

ПЕТАК

ГЕОПОЛИТИКА

ЛЕТ У ДУБИНУ

Велики проналасци најчешће почињу у машти. Снови инжењера Грахама Хокса да плива са делфинима и рони са китовима на својеврстан начин постали су јава чим је направио машину којом је желео да заувек промени истраживања морских дубина. Око 400 километара од обале Мексика, на пучини Тихог океана,

„Дубоки лет"

Хокс је испробао своје животно дело, машину делом авион – делом подморницу коју је назвао „Дубоки лет".

„Дубоки лет" је симбол слободе, слободе да се уђе у океан и да се одлети надоле. Одлучан да упозна најскривеније тајне океана, Хокс је претворио у стварност фантастичну идеју Жила Верна о удобном животу капетана Нема 20.000 миља под морем. О томе колико су Грахам Хокс и његова експедиција далеко отишли у дубину, сазнајте нешто више на РТВ Политика петком у 18 часова и пет минута■

ПУЖЕВИ, ЉУБАВНИЦИ ПЛАВЕ КРВИ

Кажу да њиховој љубавној игри нема равне у животињском свету. Лете стреле, рањеници се увијају од бола, а неки заувек остану на попришту необичне битке

Зими, затворен у сигурности своје кућице, пуж спава чекајући да пролећно сунце загреје ваздух и земљу. Чим отопли, та кугла отвори кућна врата, протегне се и крене у живот...

Првих неколико дана пошто се промоли из кућице, пуж се храни само да би дошао себи и почео нормално да живи.

Само мали број пужева нема своју кућицу. Код оних који живе на влажном кућица нема заштитну улогу, па је смањена на плочицу. У других пужева кућица може бити попут витког шупљег чуна, глатка или с наставцима, различитих боја. Грађена је од кречњака и најчешће је савијена у десну страну. То је последица неуједначеног раста леве и десне стране, па се сви унутрашњи органи премештају напред и десно. Тако се на крају цревни отвор постави изнад усног.

И полни органи налазе се на глави на којој је и један или два пара пипака. Њих пуж може да увуче. На пипцима су очи, а чулне ћелије за механичке и хемијске надражаје по целој су кожи. На глави су и попречно смештена уста са две дебеле усне и задебљањима – чељустима. Жлезде у устима излучују слуз, а неке чак сумпорну киселину која разлаже кречњак.

У ждрелу пужа налази се ренде (радула) – хитинска мембрана с мноштвом, и до три четвртине милиона, зубића, окренутих уназад, за уситњавање биљне хране. Неки грабежљиви пужеви имају један већи зуб на врху рила испуњен отровом који се приликом убода излива напоље. Биљождери имају проширен једњак, а месождери желудац јер гутају цео плен.

Водени пужеви дишу шкргама, а копнени плаштеном шупљином попут плућа. Њихова крв садржи једињења бакра и она везана с кисеоником постаје модре боје. Али, сви могу делимично да дишу преко коже.

С трбушне стране тела је мишићно стопало помоћу кога се пуж креће по подлози. Мицање стопала готово је неприметно и праћено обилним излучивањем слузи, па нам се чини да пуж клизи.

Пужеви се паре неколико пута годишње. Кад се међусобно приближе, додирују се пипцима и уснама – љубе се, и то готово гласно. Врхунац узбуђења настаје кад пужева љубавна стрелица полети према партнеру. Она је грађена од калцита и попут праве стреле продире у тело, али нема никакву улогу приликом оплодње – служи само за полно узбуђивање.

„Рањени" пуж трза се од бола, па све то личи на сладострасно мучење које може да заврши и убиством! То ради и други пуж. И он у узбуђењу забија љубавну стрелу у оног другог. Два се пужа једнако понашају и на крају сједињују у чину оплодње. Пужеви су, наиме, двополни и истовремено имају улогу женке и мужјака, па се узајамно оплођују. Мали је број врста раздвојеног пола.

Тако жесток љубавни чин у ком су помешани и бол и ужитак премашује све начине парења познате у животињском свету. У разузданој игри неких врста каткад може да учествује и пет-шест јединки поређаних у низ. Након парења пужеви падају на тло, извесно време леже не мичући се и напокон отпужу сваки на своју страну.

Јаја величине око 3 милиметра у чврстом кречњачком овоју копнени пужеви полажу у јамице у земљи. Морски своја јаја полажу у гомилицама обавијеним слузи. За дан-два положе осамдесетак јаја.

Људи имају различита мишљења о пужевима – неки их сматрају штеточином, која уништава биље и засаде у вртовима, за друге су посластица! Имајући на уму висок степен развитка свих њихових органа, као и прилагођавање различитим животним условима, пужеви су стара врста животиња и, по мишљењу неких зоолога, најинтелигентнији међу бескичмењацима ■ *Ђ. Ш.*

ВОДОРАВНО: **1.** Врста морске рибе – Женско име, Софија одмила, **2.** Мужјак свиње – Филмско платно, **3.** Нота солмизације – Име наше репрезентативке у стрељаштву Шекарић – Иницијали сликара Аралице, **4.** Део шешира – Врста метала, **5.** Двоцифрен број – Гомиле, хрпе, **6.** Држава у САД, **7. Име глумца на слици лево** – Онај који је црн или поцрнео, **8.** Звер из породице мачака, слична тигру – Прича, бајка (мн.), **9.** Ауто-ознака за Лесковац – Мелодија, напев – Земљишна мера, **10.** Име писца Чехова – Жена која се удала у друго село, **11.** Аутомобил с таксиметром – **Презиме глумице са слике десно, улога космонаута у филму „Осми путник"** ■

УСПРАВНО: **1.** Делови који чине неку целину, грађа – Врста колача, **2.** Врста морског рака (мн.) – Бројем изражен степен знања у школи, **3.** Памет, разум – Собе, просторије – Тениски клуб (скр.), **4. Презиме глумца на слици лево, улога космонаута у филму „Одисеја у свемиру 2001"** – Држава у Индокини, **5.** Лука у Израелу – **Име глумице на слици десно,** **6.** Стискати, **7.** Члан горњег дома у неким парламентима – Библијска личност, **8.** Риба буљеш – Јаја на којима лежи квочка (мн.), **9.** 25. и 20. слово азбуке – Најраширенија биљка – Име певача и глумца Монтана, **10.** Месар, касапин – Медитеранска биљка (мн.), **11.** Годишња приредба – Наш бивши гимнастичар, Мирослав ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

●	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1						■					
2						■					
3			■						■		
4					■						
5								■			
6	■	■								■	■
7				■							
8							■				
9			■						■		
10						■					
11						■					

СКАНДИНАВКА

ЧУВЕНИ ИТАЛИЈАНСКИ РЕНЕСАНСНИ СЛИКАР, ГРАДИТЕЉ И НАУЧНИК (1452.-1519.)	ПАДЕЖ ЗА МЕСТО	ЉУДИ КОЈИ СЕ БАВЕ ЗАШТИТОМ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	ОНО ШТО ОТПАДНЕ ОД НЕЧЕГА	НАТРИЈУМ	АФРИЧКИ НАЦИОНАЛ. КОНГРЕС (СКР.)	РАДИЈУС	НЕЗАВИСНА ЗАЈЕДНИЦА ПОД ИСТОМ ВЛАШЋУ	ИЗВРШИТИ ОВЕРУ	ПОТВРДНА РЕЧ	ЕГИПАТСКИ БОГ СУНЦА	ОСТРВО У ЈАДРАНУ	ИСТРАЖНИ ПОСТУПАК	БЕЗВОЉНО	ЧЕЛИК (СКР.)	КОМАДИЋ СВЕЋЕ КОЈА ЈЕ ИЗГОРЕЛА
БРОЈЧАНА ОЗНАКА КВАЛИТЕТА БЕНЗИНА						ТАКМИЧИТИ СЕ НА СТРУЊАЧИ / БУКАГИЈЕ								ЗАПАД / ПИСАЦ ДЕ БАЛЗАК	
ДВО РУДНИКА				ОМОТАЧ ТЕЛА (МН.) / СВЕТОЗАР ОДМИЛА					МАНАСТИР КОД НИКШИЋА / МУШКО ИМЕ						
ПРИБОР ЗА РАД					МАНАСТИР КОД КОСЕРИЋА / МОЧВАРА						ПРЕВРЕМЕНО / ЈЕЗЕРО У СИБИРУ				
НАШ ГЛУМАЦ БОРА										ШАТОР					
ПРОВОЦИРАТИ										СКУПШТИНА У СТАРОЈ ГРЧКОЈ / ЕЛЕКТРОН					
ГАЛАМИТИ							НАЗИВИ						ЕНИГМАТСКИ КЛУБ (СКР.)		

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
7. 9. 2001.

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

На слици је наша репрезентативка у стрељаштву (Јасна). Њено презиме упишите у означена поља. Укрштеницу даље решавајте распоређујући речи из пописа.

5: **БРЛОГ, ЗВОНО, ИЗРАЗ, КВРГА, КЛАСА, КРИЛО, РАБАТ, ЋИЛИМ, ЧАНАК**

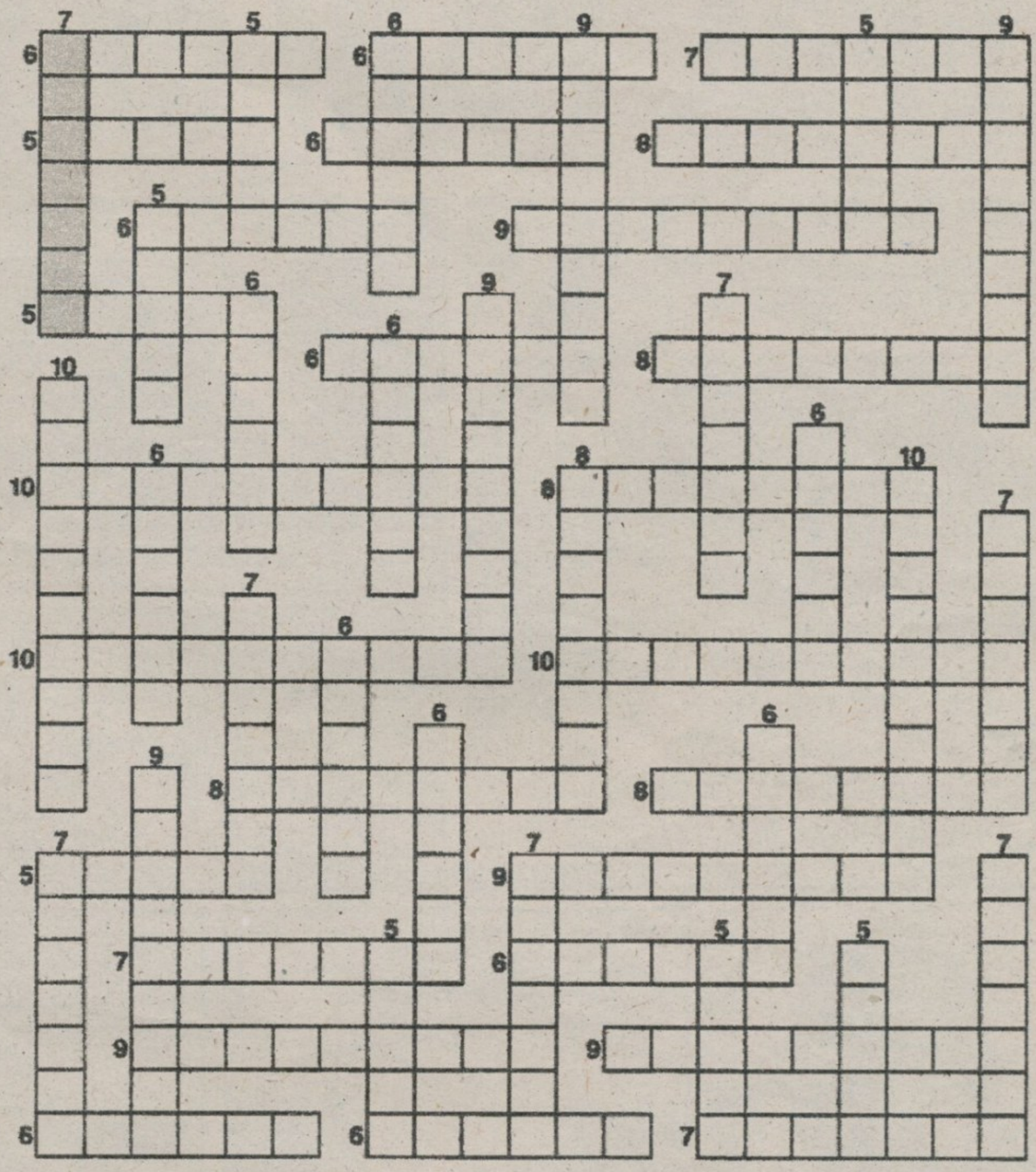
6: **АМАНДА, БИСТРА, БРАНКО, ЕРНЕСТ, ИСТИНА, КВАДАР, МОСКВА, НАНДОР, ОСЕЋАЈ, ПИОНИР, ПРАКСА, ПРЕНОС, ПРИМЕР, СЕСТРА, СТАНАР, ШКОЉКА**

7: **ЗАСТАВА, ИСПОМОЋ, КОШНИЦА, ЛЕПЕНКА, МАНДРАК, ПРАЗНИК, РАДОЈКА, СПЕКТАР, ЧАЧАНКА**

8: **ГОСТИВАР, ГРАЂАНИН, ДОБРОБИТ, КУРОСАВА, РАДНИ ДАН, СПОМЕНИК**

9: **ДИРЕКТИВА, ИРСКО МОРЕ, КОТУРАЉКЕ, МИКРОСКОП, РАНГ-ЛИСТА, СИЛИЦИЈУМ, СТАРИ СВАТ, СТРОМБОЛИ**

10: **АНИ ЖИРАРДО, КАПЕТАНИЈА, НАСТАВНИЦА, РАСПРЕДАЊЕ, ПРЕДВОДНИК** ■

СЛОВО ПО СЛОВО

На слици је новозеландски глумац који се прославио улогом у филму „Гладијатор". Његово име има пет, а презиме четири слова. Да бисте сазнали како се он зове, морате ићи слово по слово.

Прво слово имена може се наћи у називима главних градова Гане и Египта, али не и у називу главног града Јапана.

Друго слово је ознака за јединицу за мерење јачине електричне енергије.

Треће слово имена је треће слово у презимену руског писца, аутора романа „Злочин и казна".

Четврто и пето слово имена су иницијали немачког шаховског велемајстора, првака света 1894–1921. године.

Прво слово презимена је прво слово у називу највећег острва у Великим Антилима.

Друго слово презимена је исто као и прво слово имена.

Треће слово презимена је прво слово назива биљке коју је Његош у „Горском вијенцу" опевао као „воћку чудновату".

Последње слово је последње слово у називу бога северноамеричких Индијанаца.

Како се зове глумац са слике?■

СПОЈИТЕ ПАР!

1. Азори	а. Филипини
2. Алеути	б. Јапан
3. Андамани	в. Русија
4. Галапагос	г. Индонезија
5. Канарска острва	д. САД
6. Минданао	ђ. Шпанија
7. Сахалин	е. Аустралија
8. Суматра	ж. Индија
9. Тасманија	з. Еквадор
10. Хокаидо	и. Португал

решења на страни 49

БРОД КОЈИ СУ УБИЛИ

III ДЕО

НАПИСАО КРАН НАЦРТАО ЖИСОМ

НЕШТО СТЕ БУТЉИВИ, ОКАЊА!? ШТА НИЈЕ У РЕДУ?

АКО СТИГНЕМО У БОГОТУ, ШТА ОНДА?

ЈА МИСЛИМ ДА ВИ ЗНАТЕ ОДГОВОР! ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА ВАМ НИЈЕ БИЛА НАМЕРА ДА НАС ВОДИТЕ КРОЗ ЦЕЛУ КОЛУМБИЈУ У УКРАДЕНОМ КОМБИЈУ... И ДА ИМАТЕ НЕКАКАВ ПЛАН!

ХМ... ПА ДА! У СТВАРИ, НЕ БАШ... ТРЕБАЛО БИ СЕ НЕКАКО ИЗВУЋИ ДО ЛУКЕ САНТА МАРТА ГДЕ НАС ОЧЕКУЈУ!

САСВИМ САМИ? КАО ОДРАСЛЕ ОСОБЕ?

НАЖАЛОСТ, ДА! ЗНАТЕ, МИ НЕМАМО НИКАКВУ ОРГАНИЗАЦИЈУ ИЗА СЕБЕ!

КО ТО МИ?

МАЈКО БОЖЈА! ВОЗ!!

ВИДИТЕ, ОКАЊА! СВЕ ИДЕ! ЧАК И КОЛУМБИЈСКИ ВОЗОВИ!

ИМАЛИ СМО СРЕЋУ! ИЗГЛЕДА ДА ЈЕ ТЕРЕТЊАК! САЧЕКАЈМО ДА НАМ ПРИЂЕ, ПА ДА УСКОЧИМО!

НЕ ТРЕБА ДА СЕ ПЛАШИТЕ ДА ЋЕМО СЕ У ВОЗУ ОДАТИ! ОВДЕ ЈЕ ТО НАЈЈЕФТИНИЈИ НАЧИН ПРЕВОЗА!

ИДЕ СУВИШЕ БРЗО! АХ! УФ... НЕМА МОЋИ!

ОКАЊА, СМИРИ СЕ! САД НИЈЕ ТРЕНУТАК ЗА УЗМИЦАЊЕ!

ТРЧИ! ТРЧИ!

ГОСПОДИНЕ, УХВАТИТЕ МЕ ЗА РУКУ!

!?!

ХВАЛА, ДРУГАРИ!

ДО ЂАВОЛА! ТРЕБА СЕ ИСПОМАГАТИ!

ЈЕ Л' И ВИ НАПУШТАТЕ КРАЈ?

АА!

ЈЕСТЕ ЛИ ГЛАДНИ?

И МИ ИМАМО НЕШТО ХРАНЕ! ДА ПОДЕЛИМО, ПРИЈАТЕЉУ!

НЕ ТРЕБА СУМЊАТИ У ОВЕ СЕЉАКЕ! И ОНИ СУ НАПУСТИЛИ СВОЈА СЕЛА КАО И МНОГИ ДРУГИ!

ЗАШТО?

ОБЕД ЈЕ ПРОТЕКАО У ВЕСЕЉУ. КАЛЕК ЈЕ УПОЗНАО ПАКАО. АЛИ, АКО РАЈ ПОСТОЈИ, МОРАО БИ ДА ЛИЧИ НА ОВАКВЕ ТРЕНУТКЕ СРЕЋЕ...

ВЕЋ ТРИ ГОДИНЕ ЗЕМЉА ЈЕ БИЛА У ВЕЛИКОЈ КРИЗИ ПОСЛЕ КРВАВИХ НЕМИРА КОЈИ СУ ИЗБИЛИ У БОГОТИ НАКОН ИЗБОРА И УБИСТВА У НАРОДУ ОМИЉЕНОГ ВОЂЕ ЛИБЕРАЛА ХОРХЕ ГАЈТАНА...

ПРОШЛЕ ГОДИНЕ ПОСЛЕДЊА ВЛАДА ТАКОЗВАНЕ НАЦИОНАЛНЕ УНИЈЕ НИЈЕ УСПЕЛА ДА ЗАВЕДЕ МИР У ЗЕМЉИ! ОСТИЊА ПЕРЕС ЈЕ ТО ЗЛОУПОТРЕБИО, РАСПУСТИО СКУПШТИНУ И ЗАВЕО ВАНРЕДНО СТАЊЕ!

ОД ТАДА, НАОРУЖАНЕ БАНДЕ, ПРОГЛАШАВАЈУЋИ СЕ ЛИБЕРАЛИМА ИЛИ КОНЗЕРВАТИВЦИМА, УПАДАЈУ У СЕЛА СЕЈУЋИ СТРАХ И СМРТ МЕЂУ СЕЉАЦИМА!

ЛОШЕ ЗА ТУРИЗАМ, ЈЕ Л' ДА?

ПА, ТО СВЕ ИДЕ НАМА У ПРИЛОГ! ДАО САМ ДОБРО РАЗУМЕО, ВОЈСКА И ПОЛИЦИЈА ТРЕБА ДА ЛОВЕ И ДРУГЕ ПАЦОВЕ, А НЕ САМО НАС!

ТО ЈЕ ПОГЛЕД ЈЕДНОГ СЕБИЧЊАКА КОЈИ ЈЕ ИЗГЛЕДА САДА ТАЧАН!

АЛИ, РЕЦИТЕ, ОКАНЬА, ВИ И ТАЈ ПРОФЕСОР...

КОНДЕ!

ОХ, ДА, КОНДЕ! ВИ НИСТЕ БИЛИ УМЕШАНИ У САВ ТАЈ ЦИРКУС?

МАЊЕ - ВИШЕ...

ЈЕ Л' ТО РАЗЛОГ ШТО МЕ СПАСАВАТЕ?

ПА, МОГЛО БИ СЕ РЕЋИ...

САД СТЕ МИ СВЕ ОБЈАСНИЛИ!

У ОВОМ ТРЕНУТКУ МОГУ ДА ВАМ КАЖЕМ ТОЛИКО!

КАЛЕК ЈЕ У ОКАЊАНИМ РЕЧИМА ОСЕТИО ИЗВЕСНУ УОБРАЖЕНОСТ. ОБРАЗОВАНИ СУ МУ И РАНИЈЕ ИШЛИ НА ЖИВЦЕ...

РЕЦИТЕ, ОКАЊА! ИЗГЛЕДА ДА СТЕ СЕ ПОВРАТИЛИ! АЛИ, ПРОМЕНИТЕ ТОН ИЛИ ЋУ МОРАТИ ДА ПОСТАНЕМ НЕПРИЈАТАН И ДА ПРЕСТАНЕМ ДА ВАС СЛЕДИМ!

ГРЕШИТЕ! БАШ ЗБОГ ОВАКВОГ СТАЊА ГРАНИЦЕ СЕ НАДГЛЕДАЈУ БОЉЕ НЕГО ИКАДА!

А ПРОФЕСОР КОНДЕ ИМА СИГУРАН НАЧИН ДА ВАС ИЗВЕДЕ ИЗ ЗЕМЉЕ! САМО ТРАЖИ УСЛУГУ ЗА УСЛУГУ! ОН ЋЕ ВАМ СВЕ ОБЈАСНИТИ АКО СТИГНЕМО ДО ЊЕГА!

КАЛЕКУ ТЕК САДА НИШТА НИЈЕ БИЛО ЈАСНО, ПА НИЈЕ ДАЉЕ НАВАЉИВАО. ОДЛУЧИО ЈЕ ДА СЛЕДИ ОКАЊУ ДО САНТА МАРТЕ, ТРГОВАЧКЕ ЛУКЕ НА СЕВЕРУ ЗЕМЉЕ. ПОМИСАО ДА ЋЕ ПОНОВО ВИДЕТИ МОРЕ, ВЕСЕЛИЛА ГА ЈЕ... ТАМО ЋЕ БИТИ НА СВОМЕ...

ШКРИП!

САТ КАСНИЈЕ ВОЗ КОЈИ НИЈЕ МИШАО БРЗО ПОЧЕО ЈЕ ДА КОЧИ. УГЛАВНО ЈЕ У ПРЕДГРАЂЕ ТИХЕ...

ЕТО, ВРАТИЛИ СМО СЕ НА ПОЧЕТАК!

ДА, АЛИ БЕЗ ПРОЛАСКА КРОЗ ЗАТВОР!!! БАР СЕ НАДАМ!

ТРЕБА ДА СЕ ПОНАШАМО КАО ДА СМО СЕЉАЦИ! КУДА ИДЕ ОВАЈ ВОЗ?

ХМ...

!?!

БЕЗ БРИГЕ! ОВЕ ОВЦЕ ПУТУЈУ У БОГОТУ! ОСТАНИМО У ВАГОНУ! ТАКО ЈЕ НАЈБОЉЕ!

ЈА ИОНАКО НЕМАМ СНАГЕ ДА ПЕШИЦЕ ОБИЛАЗИМ ТУЉКУ!

КАЛЕКОВ ИЗБОР ПОКАЗАО СЕ ДОБАР. НЕКОЛИКО ВАГОНА, МЕЂУ КОЈИМА СУ БИЛИ И ЊИХОВИ, ПРИКАЧЕНО ЈЕ ДРУГОЈ КОМПОЗИЦИЈИ. СА ПРВИМ ЗРАЦИМА СУНЦА, ВОЗ ЈЕ КРЕНУО ДАЉЕ...

СПАСЕНИ! КАКВА НОЋ! УФФ... А ЖИВЦИ КАО СТРУНЕ!

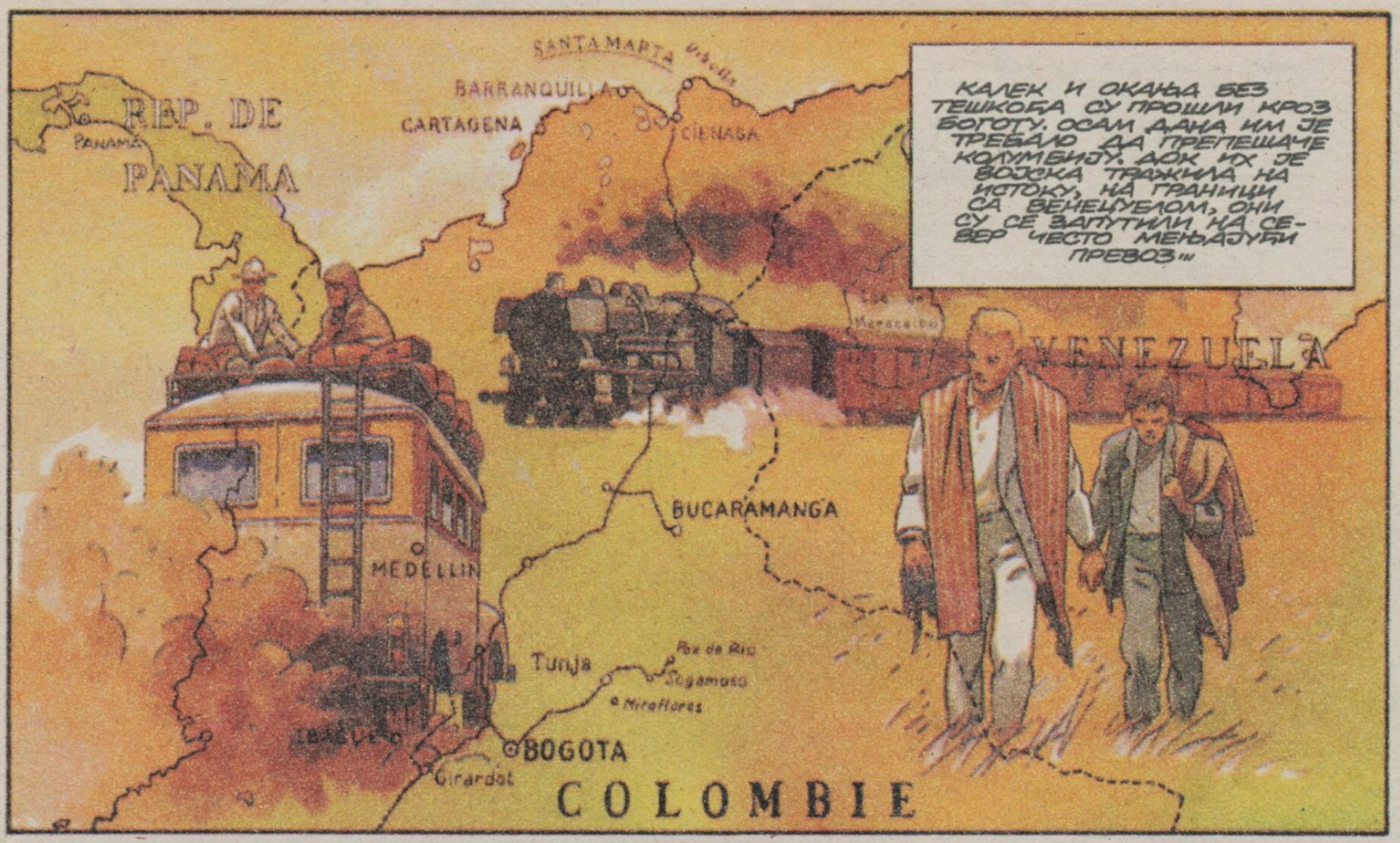
САД НА МИРУ МОЖЕТЕ ДА ШТРИКАТЕ НА ЊИМА! СВЕ ДО БОГОТЕ!

КАДА ТАМО СТИГНЕМО, МОРАЋЕМО ДА СЕ РАЗДВОЈИМО! ПЕТ ЉУДИ У ГРУПИ, ТО НЕ ВАЉА!

ОКЕЈ, КАЛЕК! АЛИ, ВИ ОСТАЈЕТЕ СА МНОМ!

ЗАШТО? ТРЕБА ВАМ ДАДИЉА, ОКАЊА?

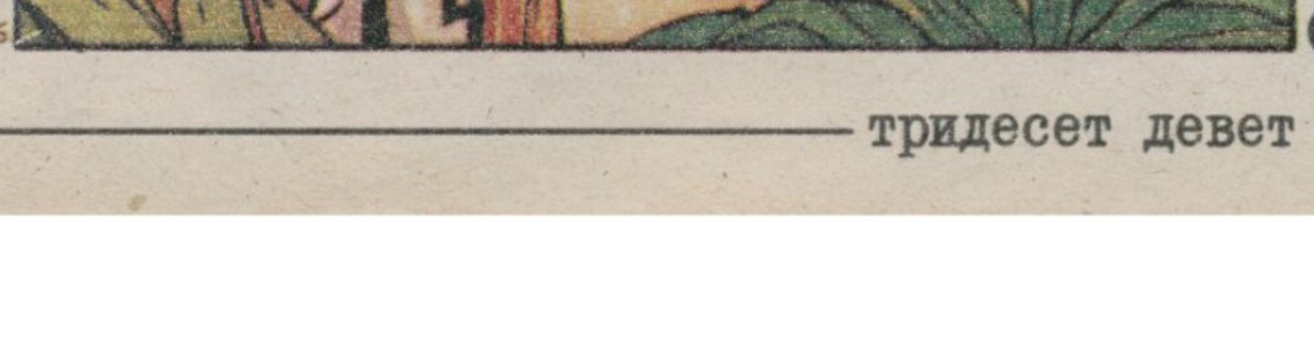
НЕКОЛИКО ТРЕНУТАКА КАСНИЈЕ ВОЗ ЈЕ УШАО У СТАНИЦУ НА СПОРЕДНОМ КОЛОСЕКУ ОСТАЈЕ ЈЕДАН ДЕО НОЋИ. ЛЕТОРИЦА ЉУДИ ДРХТАЛА ЈЕ ДА ЛИ ЋЕ ИХ НЕКО ИЗНЕНАДИТИ...

КАЛЕК И ОКАЊА БЕЗ ТЕШКОЋА СУ ПРОШЛИ КРОЗ БОГОТУ. ОСАМ ДАНА ИМ ЈЕ ТРЕБАЛО ДА ПРЕПЕШАЧЕ КОЛУМБИЈУ. ДОК ИХ ЈЕ ВОЈСКА ТРАЖИЛА НА ИСТОКУ, НА ГРАНИЦИ СА ВЕНЕЦУЕЛОМ, ОНИ СУ СЕ ЗАПУТИЛИ НА СЕВЕР ЧЕСТО МЕЊАЈУЋИ ПРЕВОЗ"

БЛИЗИНА МОРА НИЈЕ ДОНЕЛА ОСВЕЖЕЊЕ ЈЕР ЈЕ ПОДНЕВНО СУНЦЕ ПЕКЛО СВОМ СНАГОМ У ПУСТОМ ПРЕДГРАЂУ САНТА МАРТЕ. ДИШУЋИ ГУСТИМ ПУ-ЋИМА И НЕПРЕСТАНО СЕ ОСВРЋУ-ЋИ, ОКАЊА ЈЕ ВОДЕЋУ КАЛЕКА КРОЗ ЛАБИРИНТ УСКИХ УЛИЧИЦА...

Ц-ц-ц-ц-ц... ИМАЈУ ЛО-ШЕГ БАШТОВАНА!

КО ЈЕ?

ЉУБИТЕЉ УМЕТНИ-НА!

САЧЕКАЈТЕ, ОТВОРИЋУ!

ЗАЧУЛА СЕ БУКА И ЗВЕЦКАЊЕ КЉУЧЕВА У БРАВИ. КАЛЕКА ЈЕ ТО ПОДСЕТИ-ЛО НА НЕ-КЕ НЕ-ПРИ-ЈАТНЕ ТРЕНУТКЕ ИЗ ЛОГОРА...

ДОБАР ДАН, ЉУИС! ЈЕ Л' ПРОФЕСОР ТУ?

ЧЕКА ВАС ДАНИМА! ВЕЋ СЕ ЗАБРИНУО!

ОНДА, ДА ГА ОДМАХ РАЗУВЕРИМО!

КУЦ! КУЦ!

УБИТЕ!

ТАЈ ГЛАС!? КАО ДА ЈЕ...

БРАВО, АНТОНИО! НИКАМ НИ СУМЊАЛА ДА ЋЕШ УСПЕТИ!

ТАЈАНСТВЕНА ПУТНИЦА!

УЂИТЕ, КАПЕТАНЕ КАЛЕК! НЕ БУДИТЕ СРАМЕЖЉИВИ!

РОЗАНА! СРЕЋАН САМ ШТО ТЕ ВИДИМ!

ИЗНЕНАЂЕНИ СТЕ?

ИСКРЕНО, ДА! ПРЕТПОСТАВЉАМ ДА ИМАТЕ ОБЈАШЊЕЊЕ ЗА СВЕ ОВО?

НАРАВНО, КАПЕТАНЕ КАЛЕК! ПОСТОЈИ ОБЈАШЊЕЊЕ!

АЛИ НАЈПРЕ, ДОБРО ДОШЛИ МЕЂУ НАС!

МОЈ ОТАЦ! ПРОФЕСОР ФЕРНАНДО КОНДЕ!

ВАШ ОТАЦ?!

ДРАГО МИ ЈЕ!

И МЕНИ ЈЕ ДРАГО ШТО САМ ВАС УПОЗНАО, КАПЕТАНЕ! МОЈА КЋЕРКА МИ ЈЕ ТОЛИКО ПРИЧАЛА О ВАМА!

ДА БИ ОДГОВОРИЛИ НА ВАШЕ ПИТАЊЕ, КАПЕТАНЕ, КАД СТЕ ВЕЋ ОВДЕ...

„ТО ЈЕ РАЗЛОГ, ИЛИ, ЗАХВАЉУЈУЋИ ЊЕМУ...

КАКАВ ЈЕ ОВО УЖАС?

ПРЕСТАВЉАМ ВАМ ТИУАНАКА!

КАО ШТО ВАМ ЈЕ АНТОНИО ВЕЋ РЕКАО, ЈА САМ СТРУЧЊАК ЗА ПРЕКОЛУМБОВСКУ ИСТОРИЈУ! ПРОШЛЕ ГОДИНЕ САМ СА СВОЈОМ ЕКИПОМ ОТКРИО ЈЕДАН КРАЉЕВСКИ ГРОБ У БЛИЗИНИ САН АУГУСТИНА!

ОН ПОТИЧЕ ИЗ ПЕРИОДА ПОСЛЕДЊЕГ ВЕКА ПРЕ ХРИСТА! НАТПИСИ И НАКИТ КОЈИ ОВА МУМИЈА НОСИ ОМОГУЋИЛИ СУ МИ ДА ЈЕ ПРЕПОЗНАМ КАО КРАЉА ТИУАНАКА!

САМО ЈЕДНА ЛАБОРАТОРИЈА ИЗ БОСТОНА, КОЈУ ДОБРО ПОЗНАЈЕМ, МОЖЕ УСПЕШНО ДА ОБАВИ ПОСАО! АЛИ, ДАНАШЊЕ ВЛАСТИ, СА КОЈИМА НИСАМ У ДОБРИМ ОДНОСИМА, НЕ ЖЕЛЕ ДА СЕ ТО УРАДИ ЈЕР СЕ ГЛАШЕ ДА ЋЕ ЗАВРШИТИ У НЕКОМ СТРАНОМ МУЗЕЈУ!

ЗАТО САМ ОДЛУЧИО ДА ТО УРАДИМ ТАЈНО! ОБЕЗБЕДИЛИ СМО БРОД...

МОЖЕТЕ ЛИ ДА ЗАМИСЛИТЕ ЗНАЧАЈ ЈЕДНОГ ТАКВОГ ОТКРИЋА ЗА АРХЕОЛОГА КАО ШТО САМ ЈА! НАЖАЛОСТ, ОТКАКО ЈЕ ИЗВАЂЕНА ИЗ СВОГ САРКОФАГА, ОВА МУМИЈА ВРЛО ВРЗО ПРОПАДА! МОРА ХИТНО НЕШТО ДА СЕ ПРЕДУЗМЕ!

„АЛИ НИГДЕ ДОБРОГ КАПЕТАНА!

ВИ СТЕ СИГУРНО ПОГОДИЛИ ШТА ОЧЕКУЈЕМ ОД ВАС, КАПЕТАНЕ?

ПРЕРУШЕН, СА НАКАРАДНОМ ЛАЖНОМ КОСОМ И ЛАЖНИМ ИСПРАВАМА, КАЛЕК СЕ ОСЕБАО СМЕШНИМ И РАЊИВИМ. ПРОФЕСОР КОНДЕ ГА ЈЕ ОДВЕО ТРИ КИЛОМЕТАРА ДАЉЕ, ДО МАЛЕ РИБАРСКЕ ЛУКЕ У ДИВИЗУ...

ВИ ЖЕЛИТЕ ДА ВАС ВОЗИМ У ОВОМ ПРЕПОТОПСКОМ БРОДУ НА УГАЉ?

БИО МУ ЈЕ ДОВОЉАН ЛЕТИМИЧАН ПОГЛЕД, ДА ДА ПРОЦЕНИ ВРЛО ЛОШЕ СТАЊЕ БРОДА. КАЛЕК СЕ ПИТАО ДА ЛИ БИ БРОД ПОТОНУО ЈОШ У ЛУЦИ ДА НИЈЕ ДОБРО ПРИВЕЗАН ЗА КЕЈ...

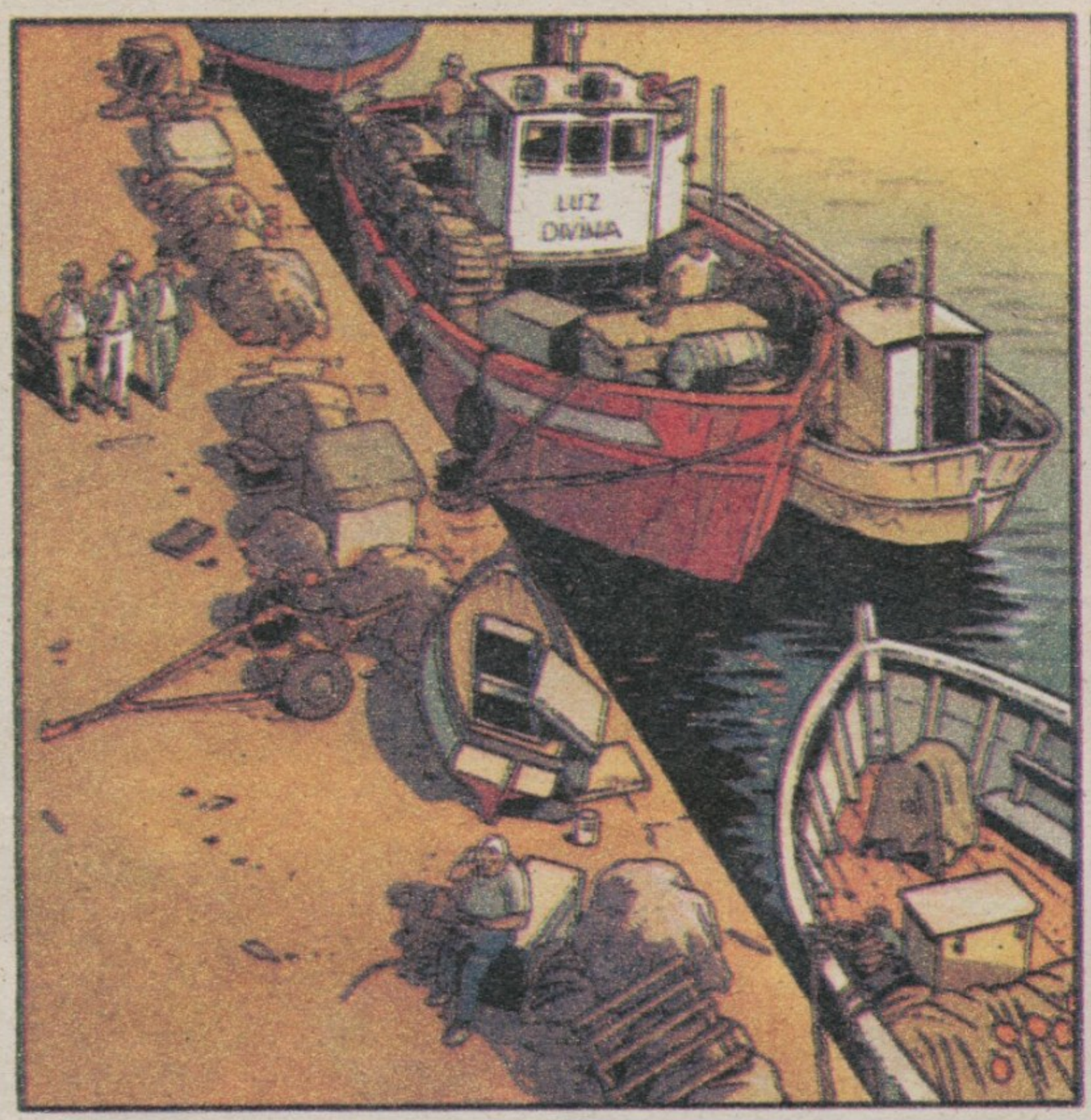
ТРЕБА ЛИ ДА СХВАТИМ ДА ОДУСТАЈЕТЕ, КАПЕТАНЕ?

ДА! ТРЕБА ЛИ ДА СЕ УБИЈЕМ? БОЉЕ ЈЕ ДА ВАС ПРЕБАЦИМ У ВЕНЕЦУЕЛУ, ТО ЈЕ БЛИЗУ! А УЗ ПОВОЉНЕ ВРЕМЕНСКЕ УСЛОВЕ, ПЛОВЕЋИ УЗ ОБАЛУ...

ШТА КАЖЕТЕ?!

ОВА КРИТИЗА БИ ПОТОНУЛА ПРИ ПРВОМ НАЛЕТУ ВЕТРА! СВЕ ЈЕ ЗАРЂАЛО! ЧАК НИ ЧАМЦИ ЗА СПАСАВАЊЕ НЕ БИ ИЗДРЖАЛИ НИЈЕДАН САТ НА МОРУ!

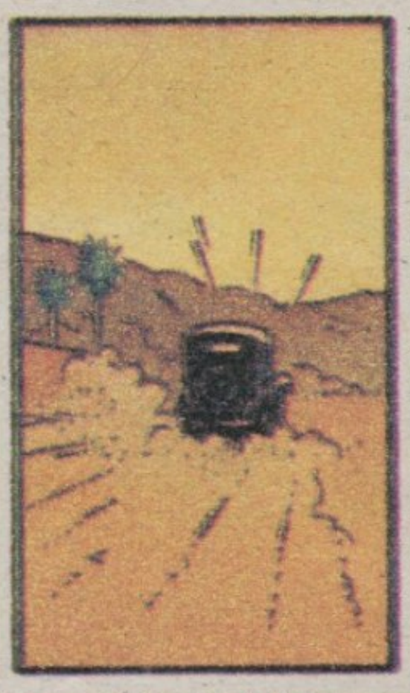
НЕМОГУЋЕ! МОЈА ЗЕМЉА ЈЕ ПОТПИСАЛА ДОГОВОР СА ВЕНЕЦУЕЛОМ О ИЗРУЧЕЊУ СВИХ ПОЛИТИЧКИХ ИЗБЕГЛИЦА! А КАО ШТО САМ ВАМ РЕКАО, МОЈА КЋЕРКА И НЕКИ ПРИЈАТЕЉИ НИСУ СИГУРНИ ОВДЕ И ТРЕБА ДА ПУТУЈУ СА НАМА...

LUZ
DIVINA

ЗАШТО НИСТЕ ПОКУШАЛИ ДА НАЂЕТЕ КАПЕТАНА У САНТА МАРТИ? ОН ВИ ВАС ТАЈНО ПРЕБАЦИО СВОЈИМ БРОДОМ!

ТО ЈЕ НЕИЗВОДЉИВО! ИМА НАС ДЕСЕТАК И ПЛУС МУМИЈА СА КОЈОМ СЕ МОРА ПАЖЉИВО ПОСТУПАТИ! А ПОЛИЦИЈА И ЦАРИНИЦИ САДА СУ ВРЛО ТЕМЕЉНИ!

ВИ СТЕ НАША ЈЕДИНА НАДА!

ПОБОГУ! НЕ МОГУ ДА ВЕРУЈЕМ!

ОВА ПЕРИКА ЋЕ МИ БИТИ ОД КОРИСТИ!

КАКВА СЛУЧАЈНОСТ! КАКВА СЛУЧАЈНОСТ! НЕВЕРОВАТНО! МОРА ДА ПОСТОЈИ НЕКИ СВЕТАЦ КОЈИ МЕ ЧУВА!
АКО СЕ ИЗВУЧЕМ ИЗ ОВЕ КЛОПКЕ, МОРАЋУ ДА МУ ЗАПАЛИМ СВЕЋУ!

ПАДА НОЋ! УСКОРО ПОЧИЊЕ ПОЛИЦИЈСКИ ЧАС, А ОН СЕ ЈОШ НИЈЕ ВРАТИО! ЗАР ТИ НИЈЕ РЕКАО КУДА ИДЕ?

ПО ДРУГИ ПУТ ТИ КАЖЕМ *НЕ!* ПОЧЕЊУ ДА ВЕРУЈЕМ, РОЗАНА, ДА ЈЕ ТВОЈЕ ЗАНИМАЊЕ ЗА ЊЕГА ДРУГАЧИЈЕ ПРИРОДЕ ОД МОГ!

ШТА ТИ ГАД, А НА ПАМЕТ?

ДА СЕ ТИ МНОГО ЗАНИМАШ ЗА ЧОВЕКА КОЈИ ЗА ОВИХ ДЕСЕТ ДАНА, КОЛИКО ЈЕ ОВДЕ, НИЈЕ УРАДИО ГОТОВО НИШТА ДА НАМ ПОМОГНЕ!

ЈА ЧАК ПОМИШЉАМ ДА НАС ЈЕ НАПУСТИО!

!??

НАШАО САМ ОВЕ НОВИНЕ У ЊЕГОВОЈ СОБИ! ВИЛЕ СУ ОТВОРЕНЕ НА СТРАНИ ЗА ПОМОРЈЕ!

ТО ШТО СТЕ УРАДИЛИ ЈЕ ПОДЛО! ТО СУ ПОЛИЦИЈСКИ ПОСТУПЦИ, АНТОНИО! ПРЕТУРАТИ ПО...

РОЗАНА, СМИРИ СЕ!

НАСТАВИ, АНТОНИО!

„ЛЕПА ЈЕЛЕНА" ЈЕ У НАШЕМ ПРИСТАНИШТУ!

!??

ЊЕНО ИСПОЉАВАЊЕ, ПРЕДВИЂЕНО ЗА СУТРА, ОДЛОЖЕНО ЈЕ ЗА НЕКОЛИКО ДАНА ЗБОГ НЕКЕ ПОПРАВКЕ! ТО СЕ НЕ ДОПАДА ВЛАСТИМА ЈЕР ПРЕВОЗИ ОПАСАН ТЕРЕТ!

ПО МОМ МИШЉЕЊУ, КАЛЕК ЈЕ ТО ИСКОРИСТИО И УЗ ПОМОЋ НЕКИХ ОД СВОЈИХ ДРУГОВА КОЈЕ ДОБРО ПОЗНАЈЕ ТАЈНО СЕ УКРЦАО! И, *АДИОС, АМИГОС!*

БУМ! БУМ!

ПОЛИЦИЈА! ОТВОРИТЕ!

!??

!??

!??

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ПРИПРЕМА ЈОВА РАДОВАНОВИЋ
ИЛУСТРОВАО ДОБРОСАВ БОБ ЖИВКОВИЋ

НАЈСТАРИЈИ ЦРТЕЖ

Идем у осми разред, али већ знам да ћу студирати археологију. Занима ме где се налазе најстарији пећински цртежи на свету. Унапред хвала.

Радознала ДОРИС
Лабудово брдо
Београд

У пећини Фумане која се налази северно од италијанског града Вероне недавно су откривени цртежи чија се старост процењује на 35.000 година. Они су најстарији примери пећинског сликарства и уједно прва људска уметничка дела. На зидовима пећине видљиве су животиње које подсећају на ласице, човек који носи маску с роговима, али и тајанствено биће са пет ногу.

Археолози и палеонтолози тврде да су ови цртежи бар 10.000 година старији од оних у пећинама Ласко и Алтамира који су до сада сматрани најстаријим. О томе сведочи и чињеница да тек откривени пећински цртежи нису толико лепи и да се у почетку мислило да су на зидовима само мрље од прашине. Осим цртежа, у пећини су нађени и предмети попут оруђа од камена и кости и украси од шкољки који сведоче о боравку неандерталаца, али и хомо сапијенса на тим просторима ■

ПАЖЉИВО С ДЕЧАЦИМА!

Да ли се на нову околину лакше привикавају девојчице или дечаци?

ЛУКА Б.
Земун

Промена околине није лака ни одраслима ни деци. Иако мислимо да се деца лакше привикавају на нови стан, нову школу и другове, те промене они ће понекад веома тешко поднети, нарочито – дечаци.

Дугогодишња истраживања америчких дечјих психолога показују да с дечацима у узрасту од шест до десет година треба да се опходи с много пажње. У тим годинама дечаци који су иначе склони непредвидивом понашању, тешко прихватају промену места у коме живе и навикавање на нову околину, посебно нову школу и нове другове. Истраживања показују да селидба може тако погубно да утиче на њих да у школи и на тестовима интелигенције добију знатно лошије оцене. За дивно чудо, у том истом узрасту промена школе и околине на девојчице нема значајнијег утицаја мада мислимо да су оне осетљивије■

НАЈСПОРИЈИ – ЛЕЊИВАЦ

Која је животиња најспорија?
РАДЕ ЈОВАНОВИЋ
Н. Београд

Убедљиво прво место, речено спортским речником, држи лењивац који се, у просеку, креће брзином од 112 метара на сат. Кад би овај сисар из породице Bradypodidae којим случајем сишао с дрвета, где живи висећи леђима окренутим надоле, и кренуо да пређе улицу, требало би му петнаест минута да стигне с једне на другу страну улице која има четири коловозне траке ■

НЕОСВОЈИВА МРЕЖА

Недавно сам добила компјутер и свакодневно на Интернету откривам мноштво занимљивих сајтова. Кад бих пожелела све да их „посетим", колико би ми времена било потребно?

СЛАЂАНА Р.
Крагујевац

По неким прорачунима, почетком ове године постојало је 28.125.836 различитих сајтова на Интернету. И сама си видела, Слађана, да се та понуда разликује од сајта до сајта. Неки су на само једној електронској станици, а неки, са мноштвом података, као што је BBC сајт, са хиљадама страница. Уколико би за сваки сајт утрошила само по један минут, рачунајући и време потребно да се прикључиш на Интернет и да ти рачунар не ишчита жељени „home page", било би ти, дакле, потребно 28.125.836 минута – колико има и сајтова – односно 468.763 сата или 53 године да би посетила све сајтове. Али, ако би пожелела да прочиташ сваку страну (сајтови у просеку имају по сто страница), било би ти потребно 5300 година! Пошто се сваког дана појави на стотине нових сајтова, упустила би се у несавладив подухват за који би ти било неопходно неколико десетина људских живота! ■

ПРЕКО СЕДАМ МОРА...

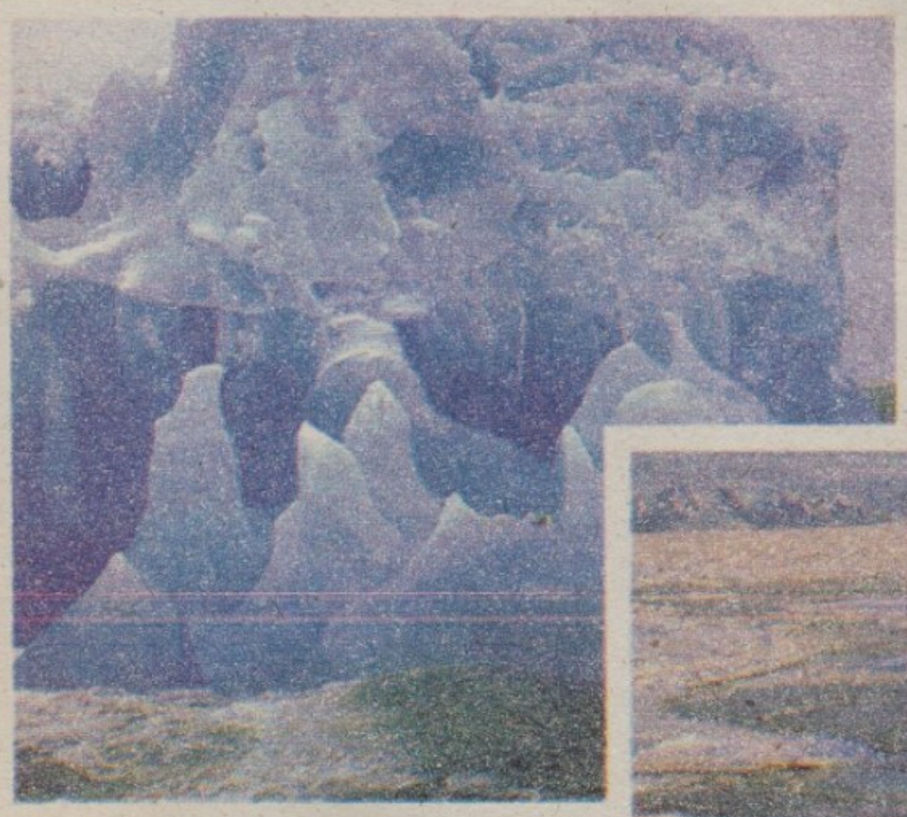

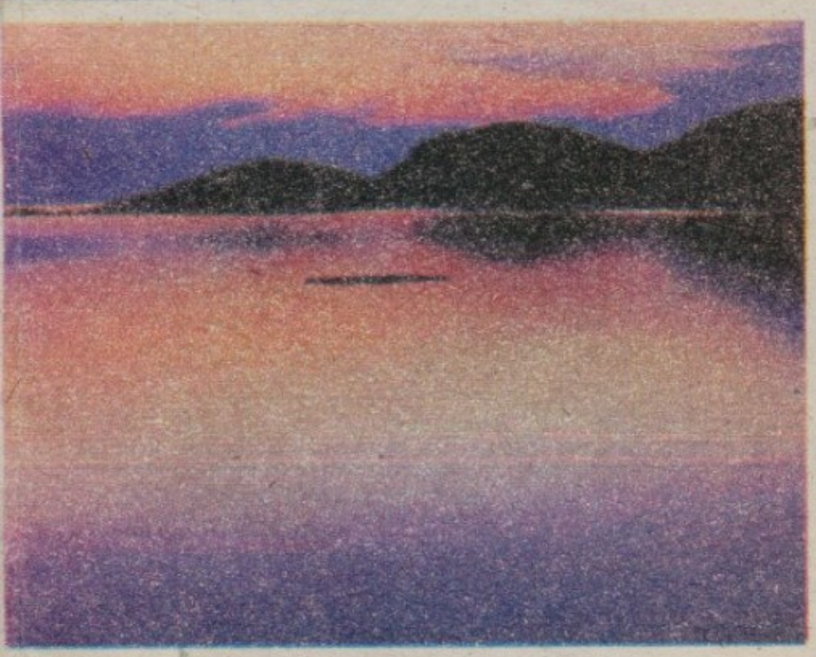
Кад је настао израз „седам мора" и која су то мора?

АЊА С.
Параћин

Израз „седам мора" који обухвата све велике морске површине настао је још у антици када су сва позната водена пространства дељена на седам мора. У старом веку у тих седам мора спадали су: Европско (Средоземно) море, Персијски залив, Црвено, Источно афричко море, Западно афричко море, Индијски океан и Кинеско море. Касније, од 16. до 18. века, сва светска мора подељена су на Северно и Јужно ледено море, Северноатлантски и Јужноатлантски океан, Северни и Јужни Пацифик и Индијски океан. Опет седам ■

ЗЕВАЊЕ ЗАРАЗНО?!

Приметила сам да, чим сам у друштву с неким ко зева, и ја почнем да зевам. Зашто?

АНА РОДИЋ
Нови Сад

Пре него што прочиташ одговор на питање које си поставила, можда ћеш и несвесно почети да зеваш. Стручњаци кажу да је зевање, баш као и смех, веома „заразно". Довољно је да читаш о зевању и – већ почнеш да отвараш уста, као да немаш довољно ваздуха. Зевање је рефлексна радња, нешто што тешко можеш да зауставиш. То нам се обично дешава кад смо поспани или обрнуто: кад се пробудимо и на тај начин желимо да се разбудимо. А веровање да људи зевају зато што немају довољно кисеоника, није тачно. Људи зевају и у проветреној и у загушљивој просторији ■

ДУГАЧКА, АЛИ НЕ ПЛАВА РЕКА

Чуо сам да велики број Кинеза тамошњу најдужу реку зову Чанцјан, а не Јангцекјанг. Да ли је то тачно?

СЛАВКО
Нови Београд

Тачно је. Своју најдужу реку, 5800 километара, која је по томе четврта на свету - после Мисисипија, Амазона и Нила - Кинези зову Чанцјан, што значи „Дугачка река". Назив Јангцекјанг („Плава река") или Јангце употребљава се у Кини само у провинцији Јангсу и при том се мисли на један део тока „Дугачке реке". Европљани су, међутим, име ове реке из провинције Јангсу пренели у свет, као назив за читав њен ток■

ГРМИ, СЕВА...

Када почне невреме а човек се затекне у пољу, где је најсигурније да се сакрије од удара грома?

МИЛАДИН И ЗОРКА
Пожаревац

Затекне ли се напољу кад почне да пљушти, а небо парају муње и громови, човек, не размишљајући о опасности, и несвесно потрчи под крошњу неког дрвета. А то је једино место на које никако не треба да се склања. Гром удара у највиши предмет на земљи тако да у девет од десет случајева смртоносно електрично пражњење „истовари" баш на дрво и несрећника који се ту затекао. Ако у пољу не постоји ниједно дрво, највиши, нажалост, може да буде баш унезверени човек у потрази за склоништем.

Уколико у близини не постоји ниједна зграда или аутомобил, добро је скочити у неки јарак у коме нема воде. То је веома важно, јер је вода одличан проводник и самим тим додатна опасност. Кад се нађе у јарку, човек треба да се скупи што је више могуће и да споји ноге, како би цело тело имало исти електрични потенцијал.

Да ли су у таквим приликама гумене чизме спас? Не ако гром удари право у човека, али могу да буду спасоносне уколико је ударио у непосредној близини ■

ДАН Д

Никад нисам разумео зашто се највећа поморско-десантна битка Другог светског рата означава као Дан Д. Шта значи то слово Д?

СРЂАН ПОПОВИЋ
Београд

Постоје извесна неслагања око тога шта тачно значи назив „Дан Д" по коме је остао познат 6. јун 1944. године. То је дан када су, после тешког бомбардовања из ваздуха на обали Нормандије дугој стотинак километара, почеле да се искрцавају енглеске, америчке и снаге других сила савезница са више од четири хиљаде десантних (посебно направљених за искрцавање на неуређеној обали) и око седамсто борбених бродова. Неки су то „Д" тумачили као почетно слово речи „деливеренс" (ослобођење), други су посезали и за анегдотским тумачењем. Наводно, генерал Де Гол имао је тешкоћа да на енглеском правилно изговори „дис деј" (тај дан), па га је звао „Д-деј". Објашњење је знатно једноставније.

ДОПИСУЈТЕ СЕ, ЉУДИ!

Тамара Радосављевић, Трг ЈНА 13/3, 26300 Вршац – има 13 година, у хороскопу је Риба и жели да се дописује с вршњацима ■

Андреа Горјанац, Гаковачка 66, 25275 Бачки Брег – има 11 година, сакупља постере и слике глумаца и поп певача ■

Мила Косић, Доситеја Обрадовића 1/13, 38218 Лепосавић – има 12 година, сакупља салвете и украсне папириће ■

Владимир Стојановић, Угриновачка 176, 11080 Земун – има 16 година, у хороскопу је Рак, жели да се дописује с младима из целе земље ■

Јована Станић, Југ-Богданова 38, 31000 Ужице – има 10 година, у хороскопу је Ован, навија за Црвену звезду и жели да стекне нове другаре ■

Бојана Јовановски, Илинденска 6, 26201 Јабука – има 11 година, жели да се дописује с вршњакињама ■

Андреа Лаушевић, Вишњички венац 7/16, 11000 Београд – има 12 година и жели да се дописује с девојчицама и дечацима из целе земље ■

Ана Поповић, 37233 Врбница – има 10 година, у хороскопу је Девица, сакупља салвете и жели да се дописује с вршњацима ■

Бојана Кнежевић, Омладинских бригада 172, 11070 Београд – има 11 година и сакупља значке ■

Сара Вукмировић, Захумска 11, 11000 Београд – има 13 година, обожава животиње, воли да црта, а у хороскопу је Бик ■

У војничком речнику постоје многе скраћенице: словом М означава се минут, Н (hour – изговара се као аур), значи сат, а уместо дај (day) скраћено се каже – Д. Искрцавање у Нормандији, где су се Немци претходно добро утврдили, намерно се означава наизглед бесмисленим именом због страха да непријатељ унапред не открије намере савезника и не осујети планове.

На фотографији су амерички војници у тренутку искрцавања на обалу Нормандије ■

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Скуша, Софка, крмак, екран, ла, Јасна, СА, обод, тантал, педесет, рпе, Аризона, Рој, гаравац, оцелот, саге, ЛЕ, арија, ар, Антон, одив, такси, Вивер ■

СКАНДИНАВКА

Леонардо да Винчи, октан, рвати се, З, коп, коже, Острог, алат, Каран, рано, Тодоровић, чадор, изазивати, агора, викати, имена, ЕК ■

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

Водоравно: школска, пракса, празник, каргa, сестра, добробит, Бранко, микроскоп, ћилим, истина, споменик, предводник, Гостивар, наставница, Ани Жирардо, радни дан, Куросава, чанак, Ирско море, лепенка, пионир, силицијум, Стромболи, Аманда, осећај, застава ■

Усправно: Шекарић, капетанија, Чачанка, брлог, Ернест, ранг-листа, класа, Москва, Мандрак, Нандор, пренос, станар, крило, Бистра, директива, испомоћ, стари сват, грађанин, спектар, израз, пример, квадар, звоно, рабат, распредање, котураљке, Радојка, кошница ■

СЛОВО ПО СЛОВО

Расел Кроу (Акра, Каиро, Токио – ампер – Достојевски – Еманоел Ласкер – Куба – орах – Маниту) ■

СПОЈИТЕ ПАР

1. и, 2. д, 3. ж, 4. з, 5. ђ, 6. а, 7. в, 8. г, 9. е, 10. б ■

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину ● ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК БРОЈ 2587

YU ISSN 0032-339X

Први број „Политикиног Забавника" изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор Дарко Рибникар

Оснивач и издавач „ПОЛИТИКА" А. Д.

Штампа Штампарија Политике А.Д. 11000 Београд, Македонска 29

Заменик главног и одговорног уредника Недељка Сташић

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник стрипа Горан Војиновић

Редакција Олга Вукадиновић, Бојана Дожић, Слободанка Делибашић, Мина Илић, Петар Милатовић, Весна Минић, Вито Недељковић, Мирјана Огњановић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Јова Радовановић, Весна Ракић, Весна Софреновић, Миленко Тодоровић

Техничка редакција Слободанка Вујић, Зоран Петканић, Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" *Македонска 29, 11001 Београд, П. фах 124*

Телефони Секретаријат 3224-471, Редакција 3224-483, Техничка редакција 3226-620, централа 3224-191 и 3225-761, претплата 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/I, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 156,00 дин. 3 месеца 468,00 дин. 6 месеци 936,00 дин. Претплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз обавезну назнаку: *„ПОЛИТИКА" А. Д. ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".*

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 136 DEM или противвредност осталих валута. *Полугодишња/авионом:* I група – Европа: 191 DEM. II група – Азија – Африка: 200 DEM. III група – Америка – Аустралија: 215 DEM или противвредност осталих валута.

ПРЕТПЛАТА СЕ ВРШИ ПРЕКО: DEUTSCHE BANK AG, Frankfurt/M, FR Germany, SWIFT: DEUTDEPF, на рачун број: 100935966200, КОМЕРЦИЈАЛНЕ БАНКЕ АД БЕОГРАД, Београд, FR YUGOSLAVIA, SWIFT KOBBYUBG, BLZ 99900158, А У КОРИСТ „ПОЛИТИКА" АД, Београд

Као сврха уплате ОБАВЕЗНО навести „претплата на лист".

Копију уплате обавезно послати на адресу ПОЛИТИКА АД, 11000 Београд, 29. новембра 24/I Yugoslavia

● Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун, а копију уплате на факс: ++381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: http://www.politika.co.yu

Е. пошта: politikin.zabavnik@politika.co.yu

НАСЛОВНА СТРАНА ДОБРОСАВ БОБ ЖИВКОВИЋ

Nalazimo se na početku nove školske godine.
Nesquik zeka zadaje vam jedan zabavan zadatak iz matematike:

2 kašičice Nesquika + 2 dl mleka = _____

UŽIVAJTE U SLATKOM ODGOVORU!

Nestlé
Nesquik
neodoljiv ukus čokolade

ICE - CREAM

ΔΕΛΤΑ

PUSTOLOVNA

Zemlja Čuda

BR 12

VELIKA PLJAČKA SLADOLEDA

KOD ŠEFA POLICIJE...

GOSPODO, OVO JE SKANDAL! DECA PROTESTUJU NA ULICAMA. RODITELJI SU BESNI. SLADOLEDA NEMA ...

БЕОГР.

... ZVAO ME JE GRADONAČELNIK NA "RIBANJE". DOBILI SMO 48 SATI DA GA UHVATIMO I VRATIMO SAV POKRADEN SLADOLED! U SUPROTNOM, NE SMEM NI DA POMISLIM... DAKLE UHVATITE GA !!!

SAD SMO U DOBROM SOSU, GREENY! SAMO 48 SATI. ČUO SI GA. BESAN JE KAO RIS!

POLICIJA

ČUO SAM! ŠTA SAD MOŽEMO, NEGO DA GA UHVATIMO. NA POSAO!!!

KASNIJE...

JEDINI TRAG KOJI IMAMO VODI NAS U ONAJ PROKLETI ZAMAK!!

PA, HAJDEMO ONDA TAMO. NAĆI ĆEMO MOŽDA JOŠ NEŠTO!

NAŠI JUNACI VOZE SE PREMA ZAMKU...

SVE JE PUSTO, NIGDE ŽIVE DUŠE!

TJA!

(NASTAVIĆE SE...)

ГАРФИЛД

GARFIELD GARFIELD GARFIELD GARFIELD

BY JIM DAVIS

